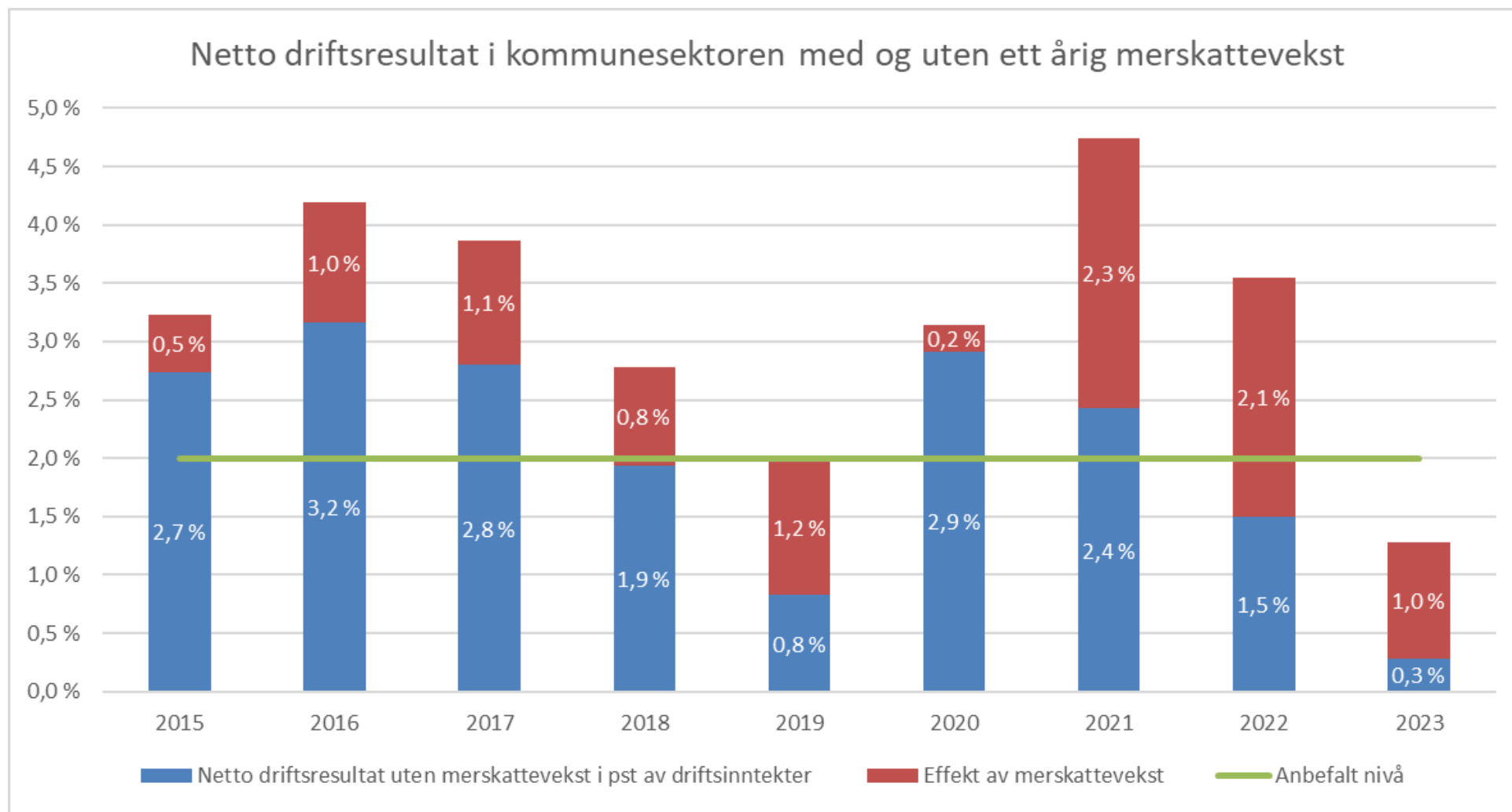

Kommuneøkonomien inn i 2025

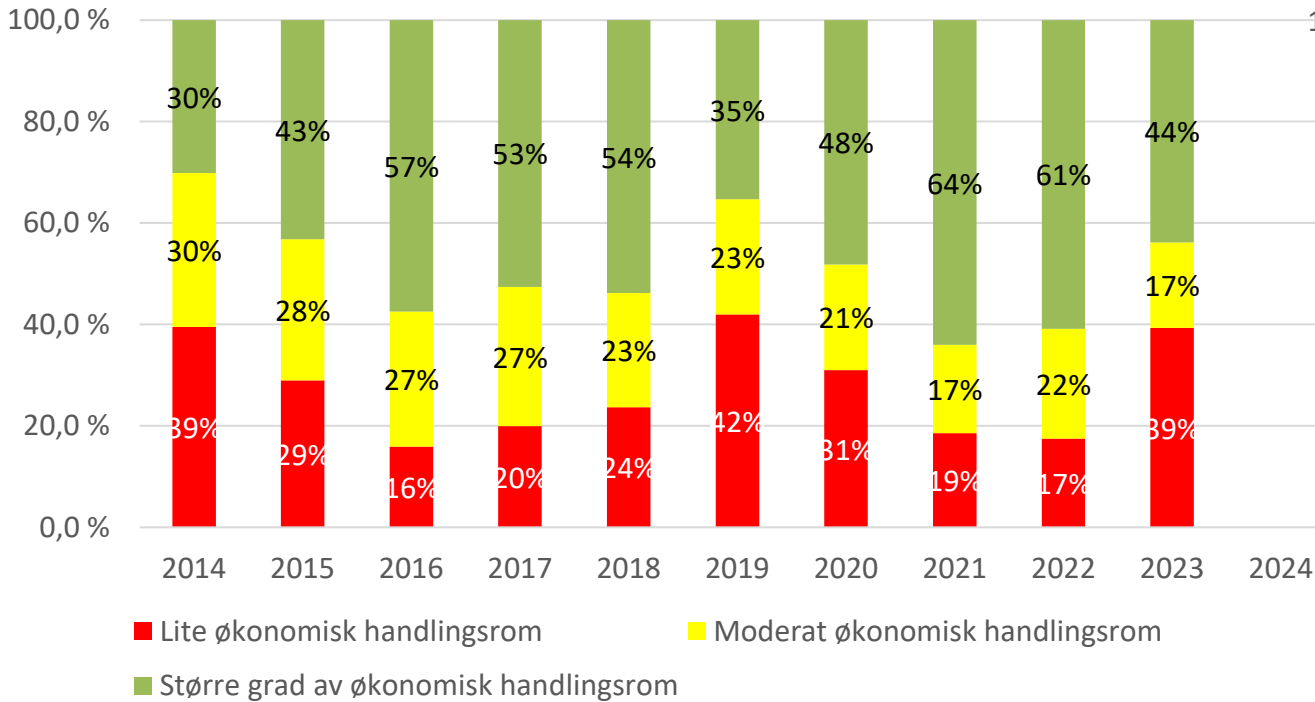
Helga Aasdalen og Rune Bye, Bergen, 7.1.2024

Underliggende press har blitt skjult av engangsinntekter fra skatt

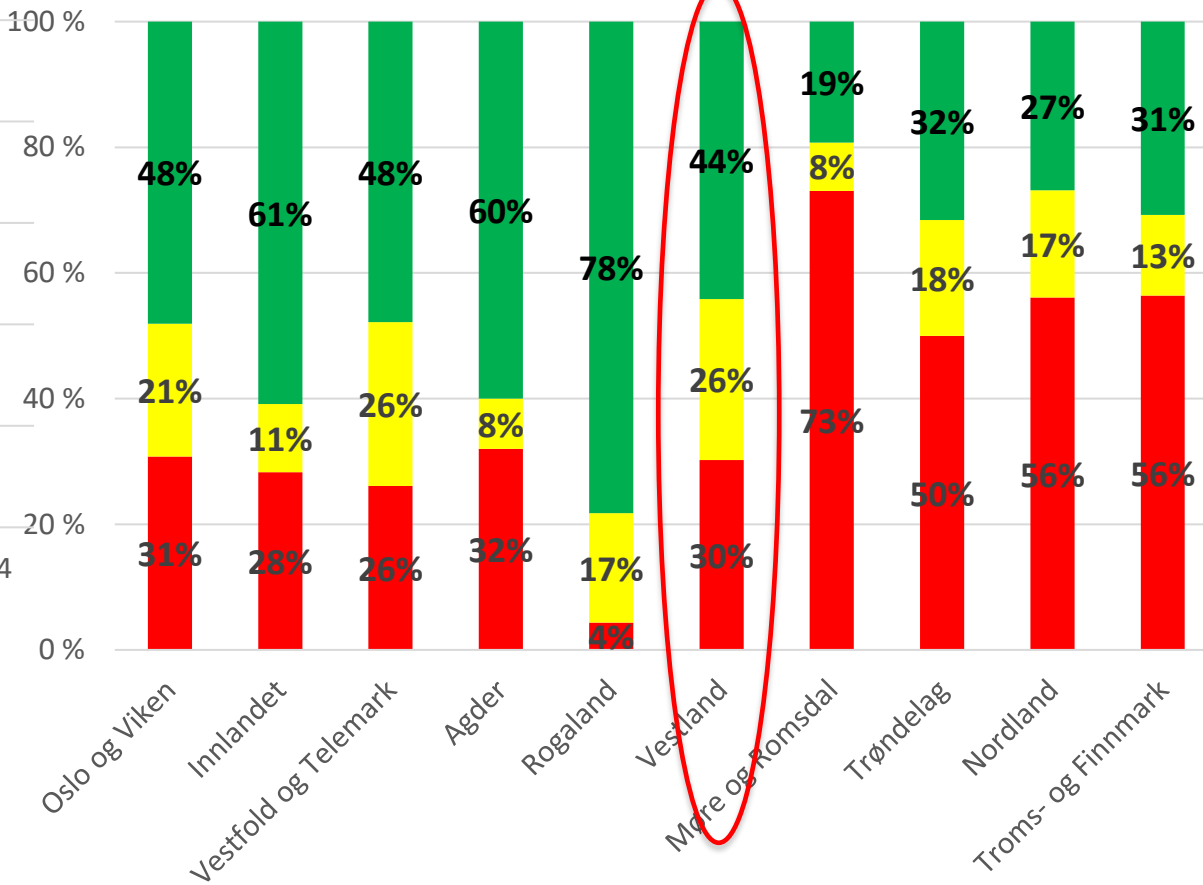

Regnskapet 2023 ga signaler om strammere kommuneøkonomi

Andel kommuner med ulik grad av handlingsrom

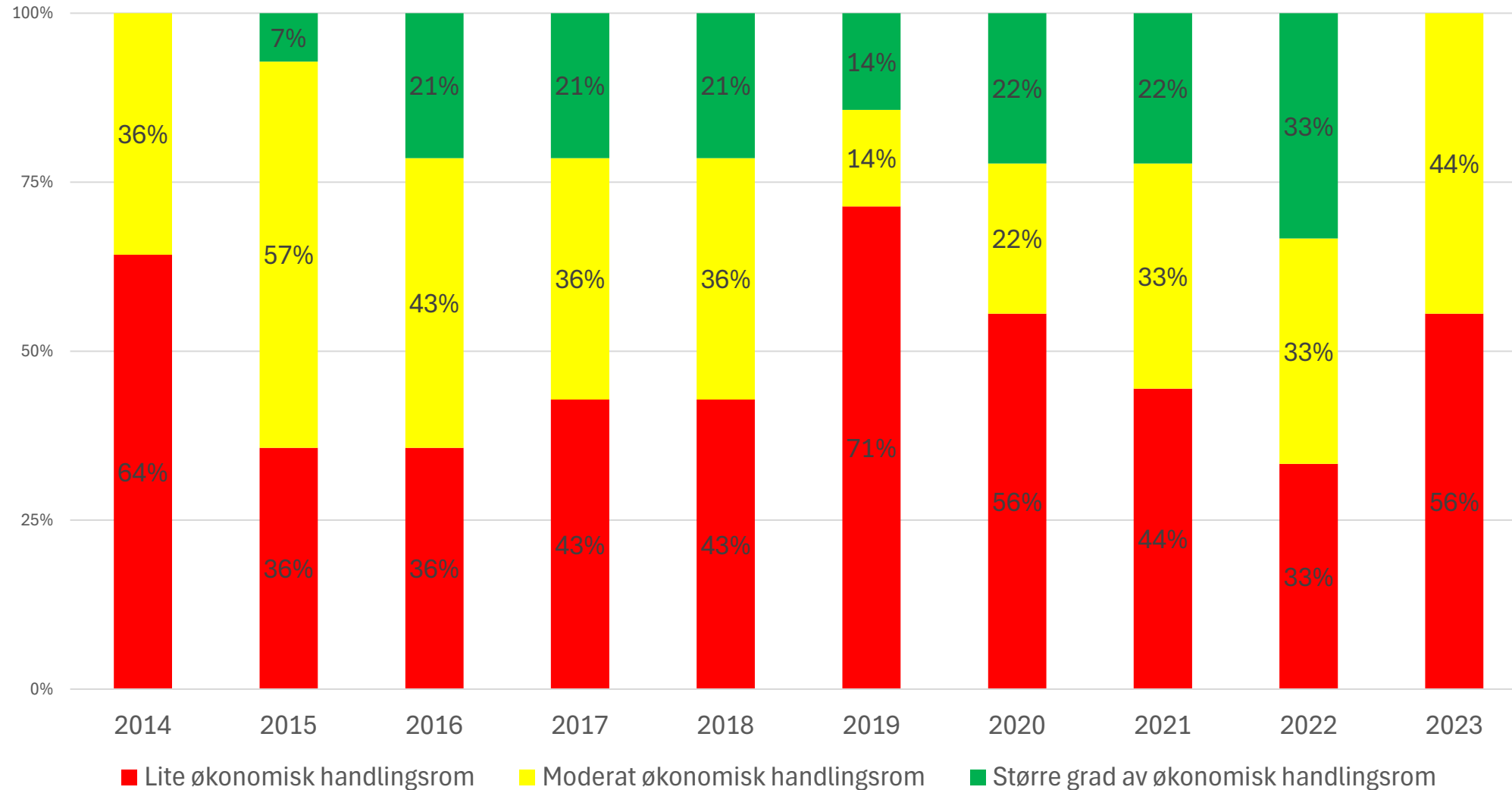

Andel kommuner med ulik grad av økonomisk handlingsrom

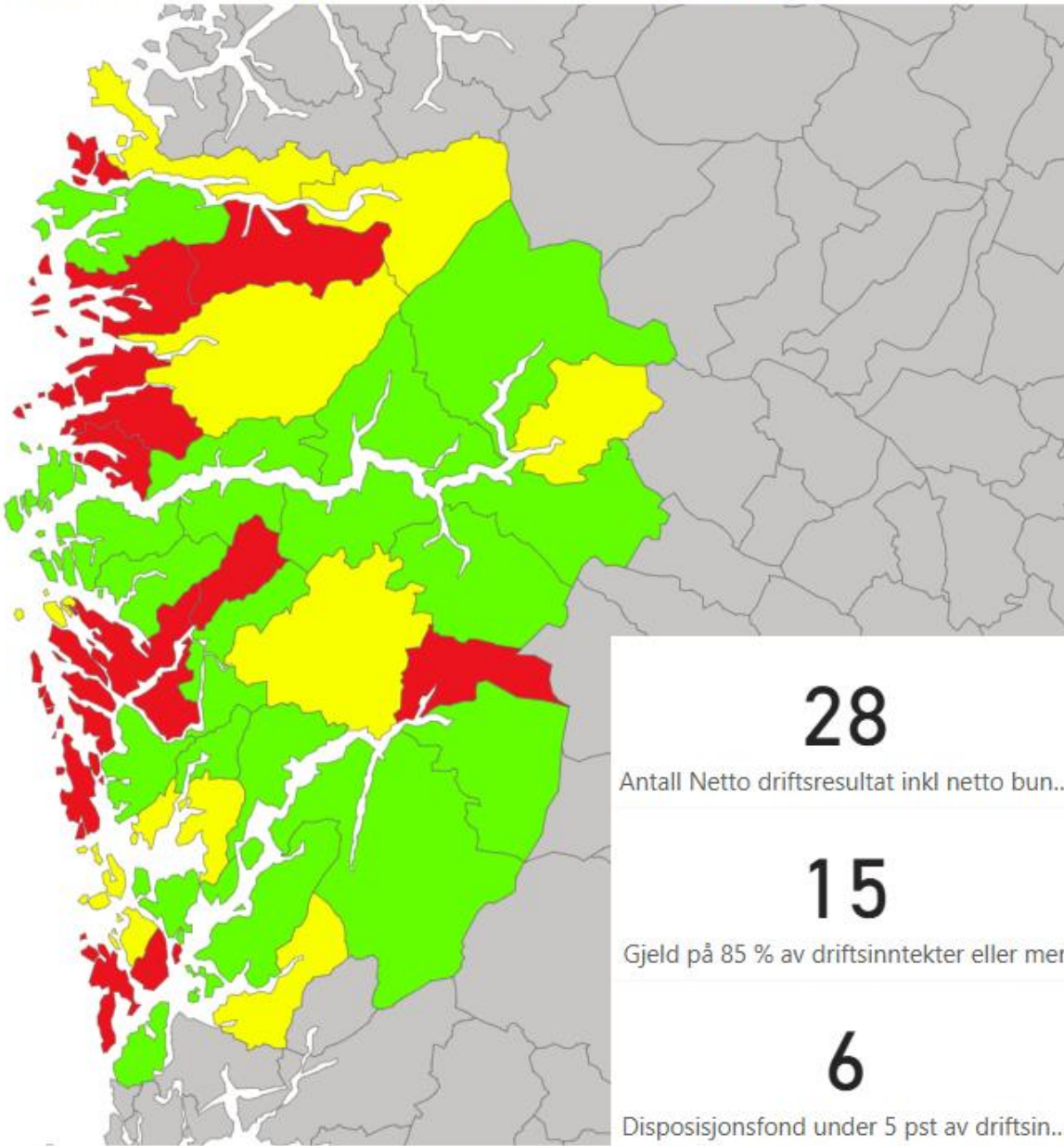
Høyere andel av kommuner med lite økonomisk handlingsrom blant nettverkskommunene enn i gjennomsnittet i Vestland og landet

Økonomisk handlingsrom over tid - nettverkskommuner

Økonomisk handlingsrom

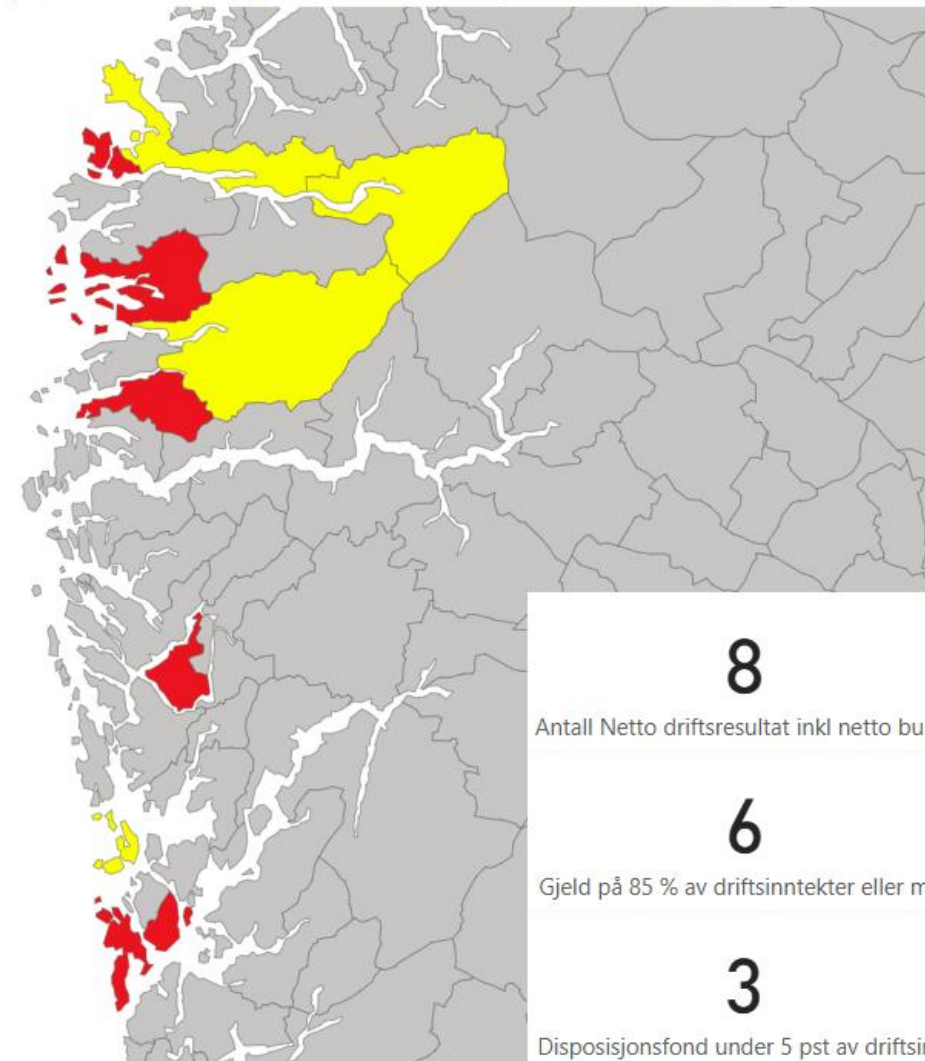
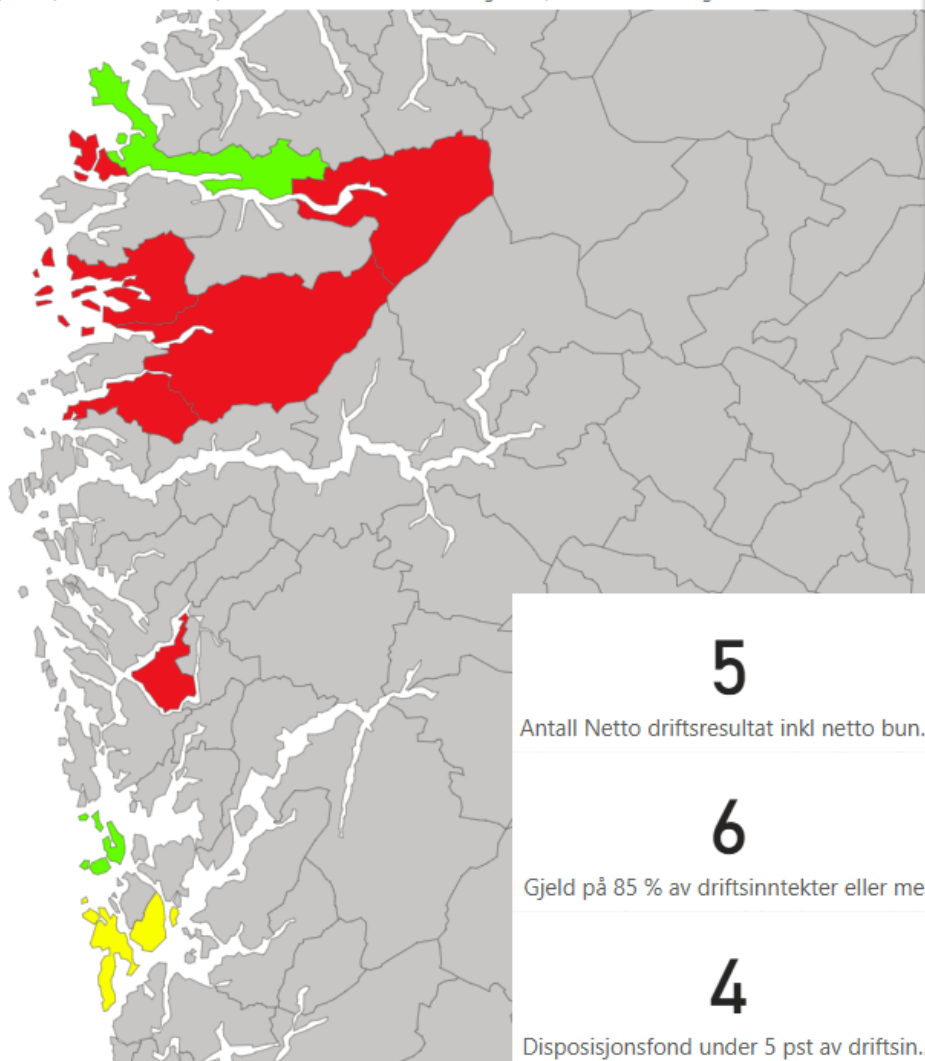
Handlingsrom ● Begrenset økonomisk handlingsrom (indeks lavere enn 1) ● Moderat økonomisk handlingsrom (indeks ... ● Større grad av økonomisk handli...

2020

2023

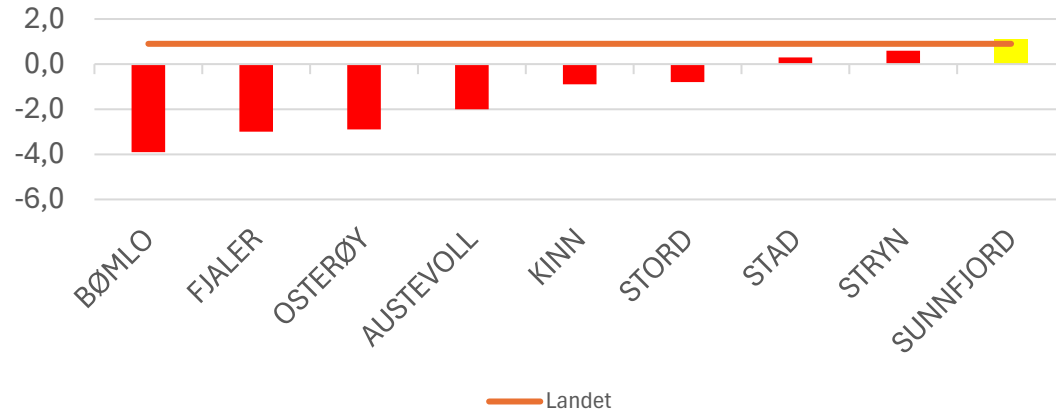
Handlingsrom ● Begrenset økonomisk handlingsrom (indeks lavere enn 1) ● Moderat økonomisk handlingsrom (indeks mellom 1 og 2) ● Større grad av økonomisk handlingsrom (indeks høyere enn 2)

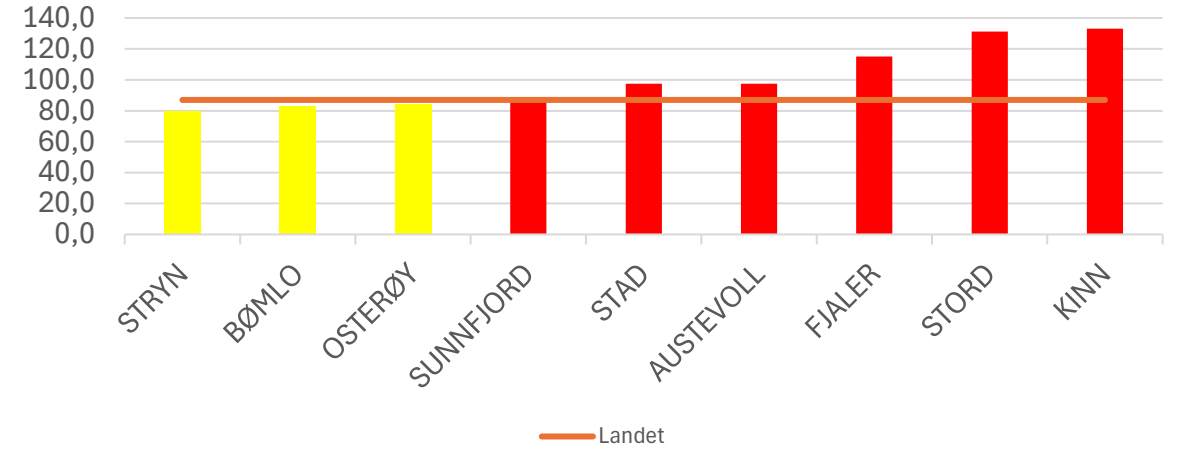
Svake resultater og relativt høy lånegjeld begrenser handlingsrommet

Fondsreservene er også begrensede i mange av kommunene

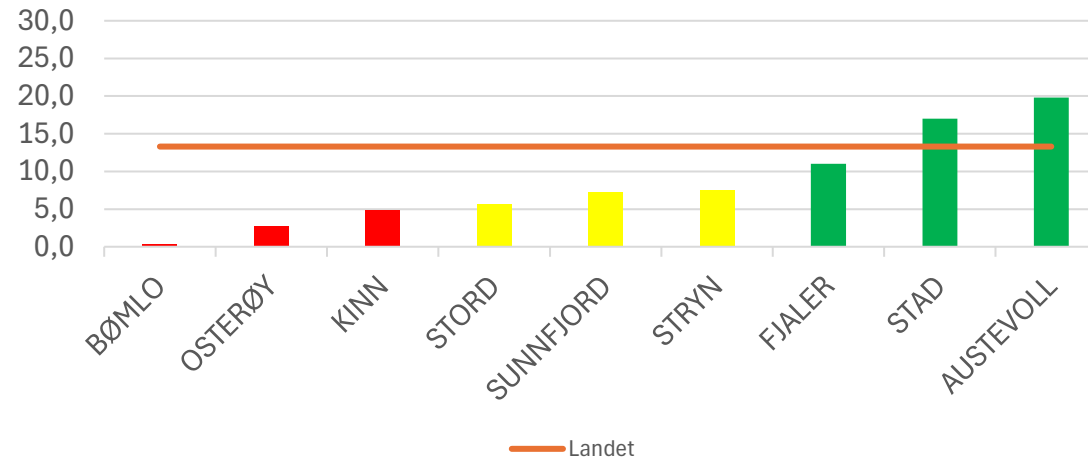
Netto driftsresultat etter netto bundne i prosent av driftsinntekter - 2023

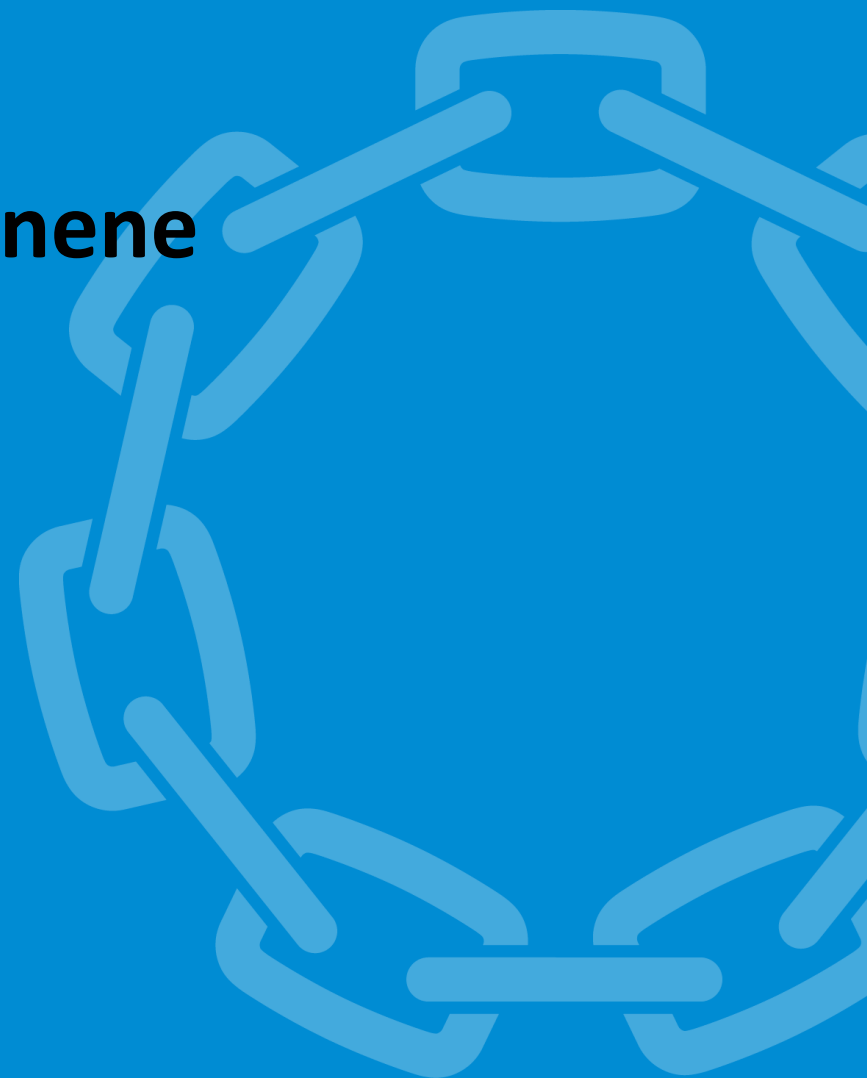
Netto lånegjeld korr. for ubundne livsteringsfond i prosent av driftsinntekter - 2023

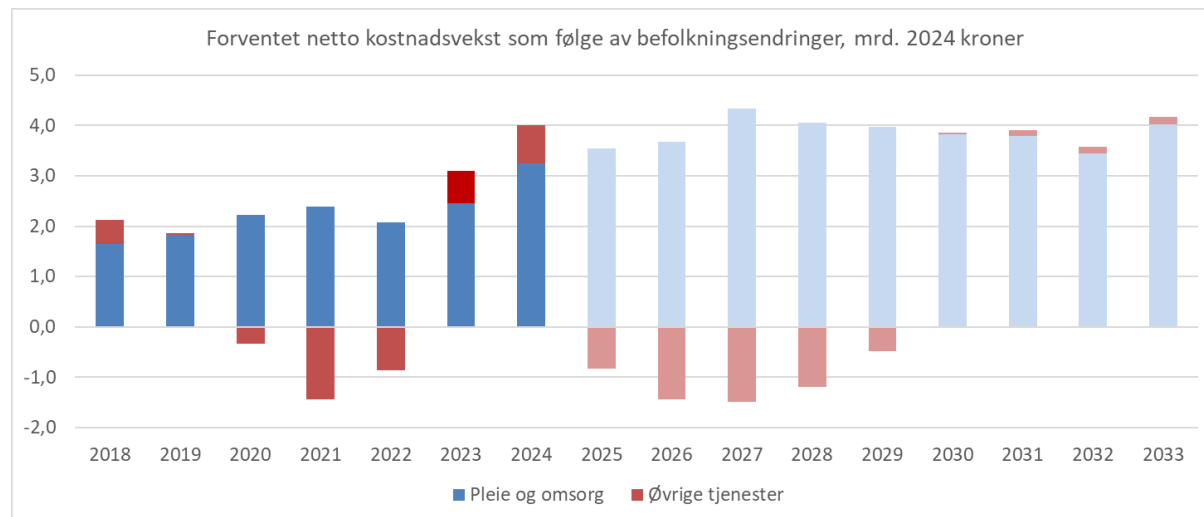
Disposisjonsfond i prosent av driftsinntekter

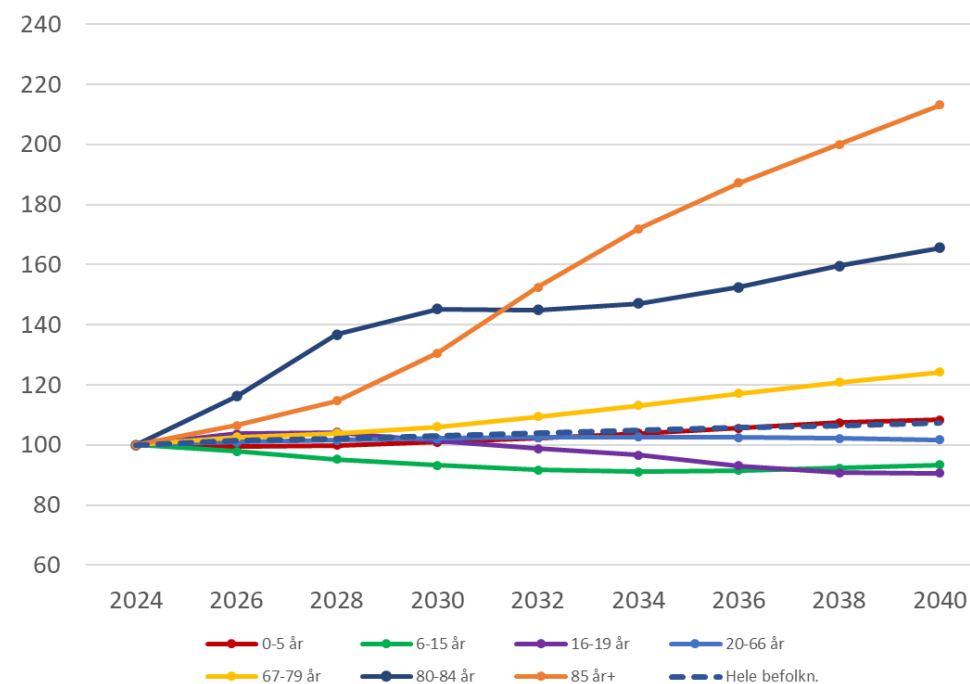
Befolkningsutvikling i nettverkskommunene

Større befolkningsendringer frem mot 2030 – færre barn og flere eldre over 85+

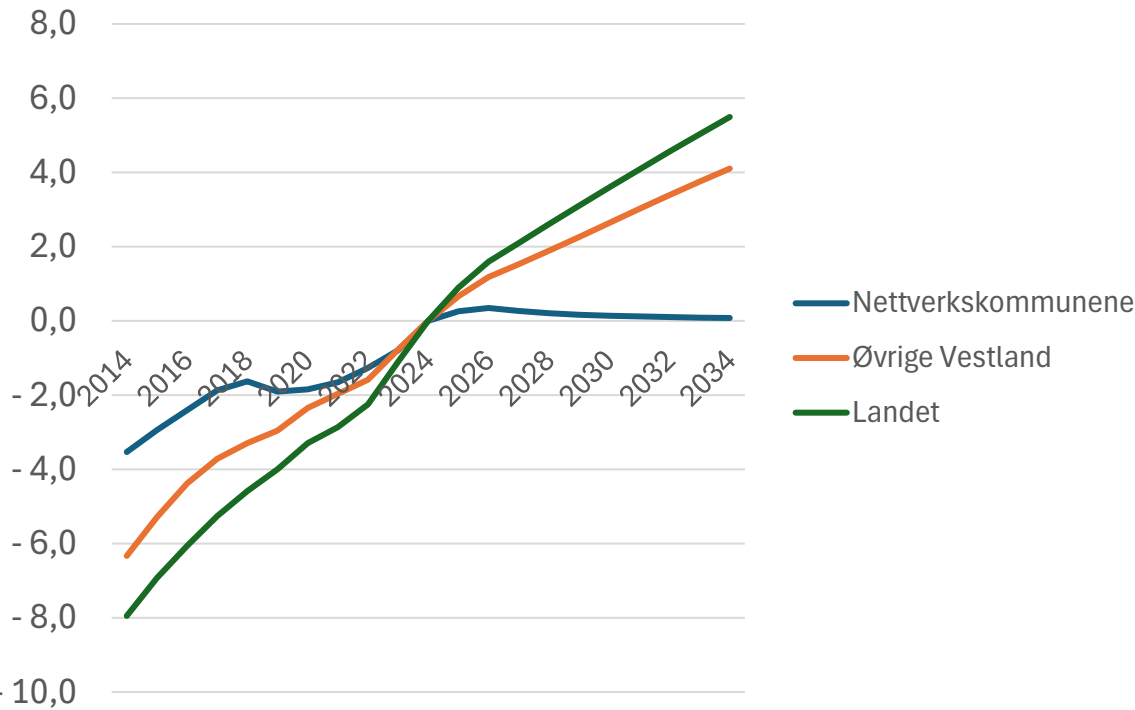

Merkostnader demografi. Mill. kroner

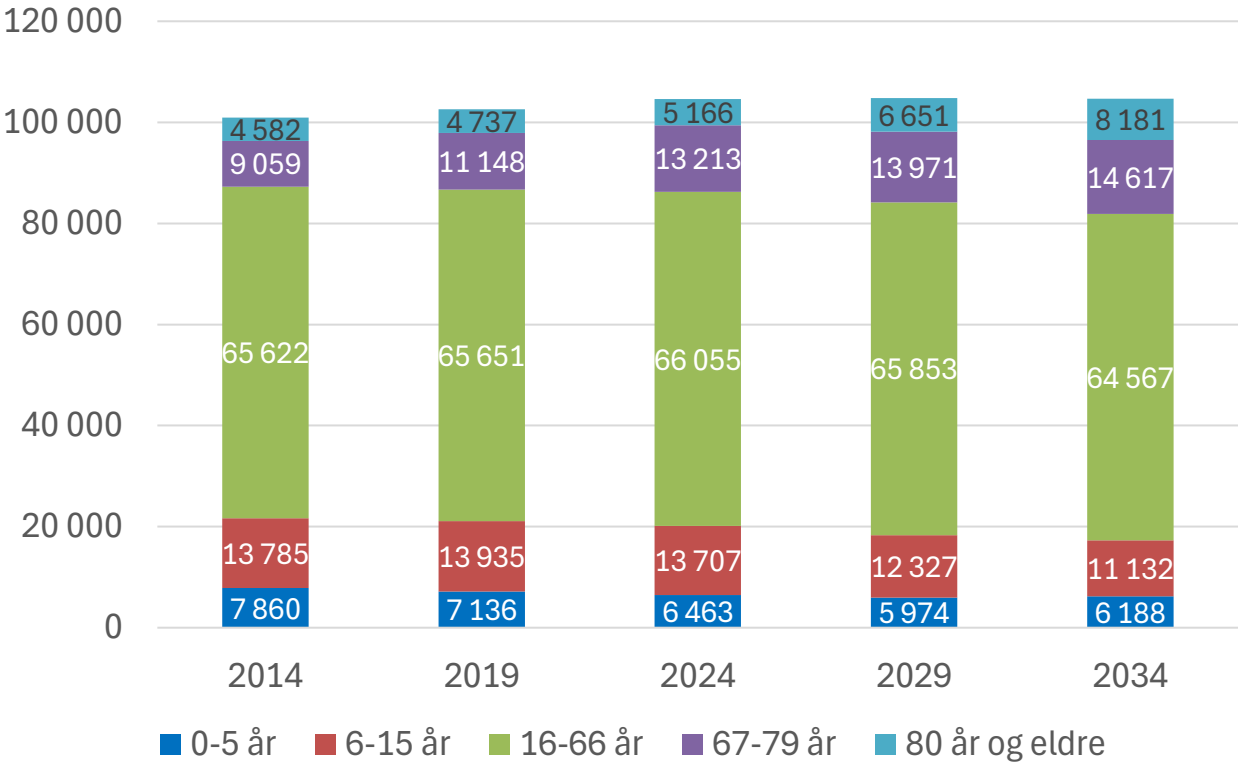

Det ligger ikke an til befolkningsvekst i nettverkskommunene samlet de neste 10 årene, men det blir flere eldre og færre barnehage- og skolebarn

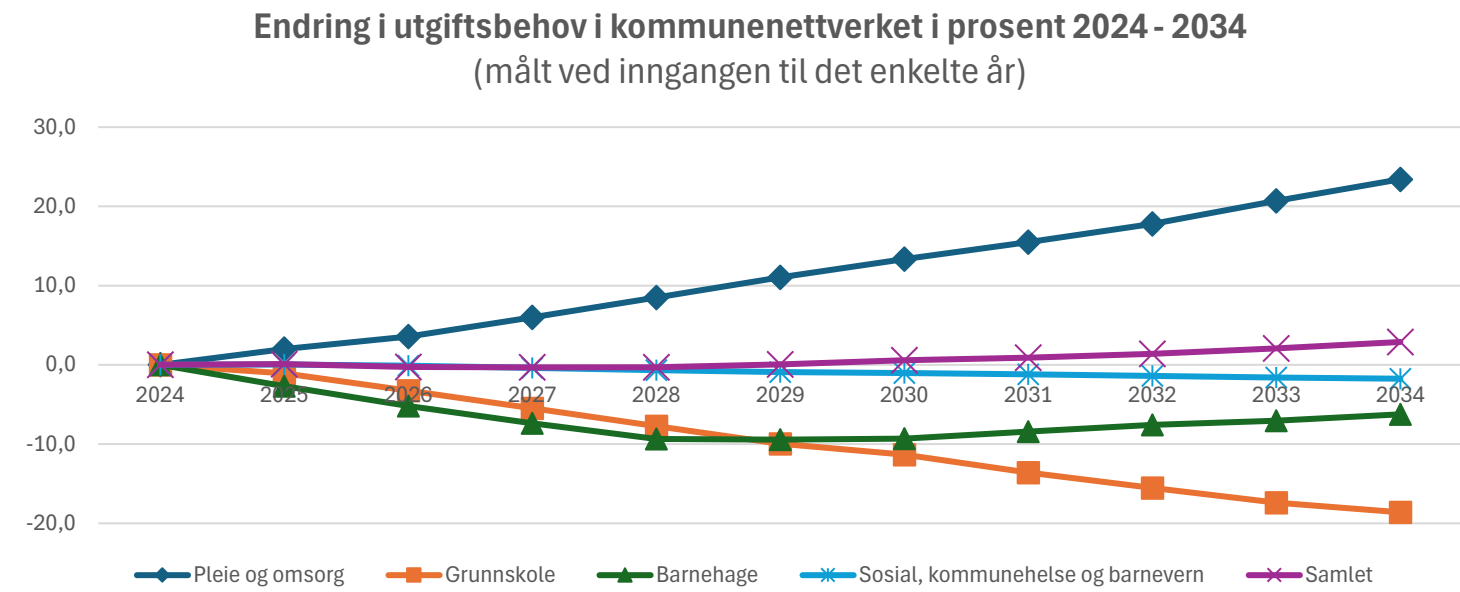
Utvikling i folketall per 1.1
2024 = 0, SSB MMMM alternativ

Innbyggessammensetning i nettverkskommunene
Fremskriving med SSB MMMM alternativ

Staten forventer at nettverkskommunene omstiller, og at det det meste av økt behov innen pleie- og omsorg løses ved at ressurser overføres fra grunnskole og barnehage

Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer
(2024 kroner og endring fra 1.1.2024)

Endring							SUM
utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	NETTVERKSKOMMUNER
2025	72 243	-26 724	-37 581	2 207	3 527	-5 038	8 633
2026	58 281	-55 449	-34 775	1 008	2 953	-6 435	-34 417
2027	87 408	-55 267	-30 389	-1 084	2 650	-6 556	-3 238
2028	91 666	-56 903	-27 825	-825	2 392	-6 329	2 176
2029	92 517	-56 539	-961	-1 046	2 562	-5 097	31 435
2030	82 916	-33 815	1 996	-1 611	2 539	-3 483	48 543
2031	77 313	-57 448	12 217	-961	2 498	-4 334	29 285
2032	84 193	-48 359	11 757	-2 506	3 283	-3 662	44 706
2033	106 436	-47 086	7 439	-2 929	3 157	-4 018	62 999
2034	98 595	-30 542	10 898	-2 958	3 279	-2 713	76 558
Sum 2025-2034	851 568	-468 132	-87 224	-10 705	28 840	-47 666	266 681

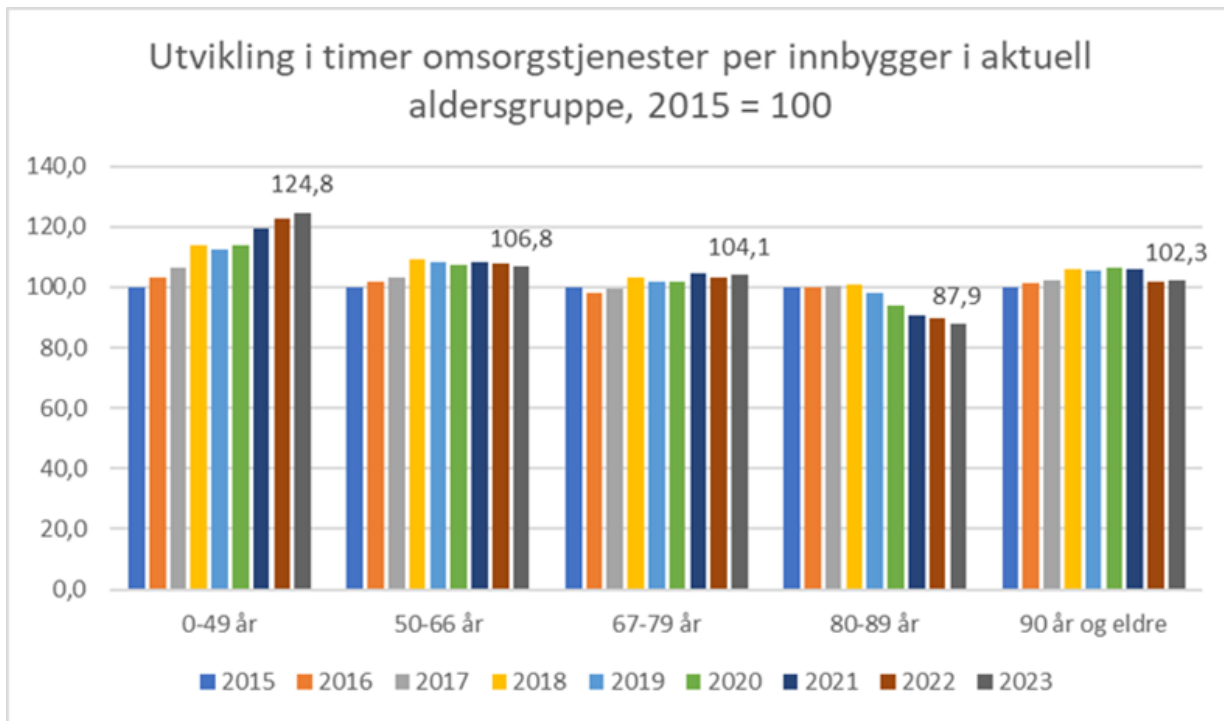

Produksjon innenfor pleie og omsorg

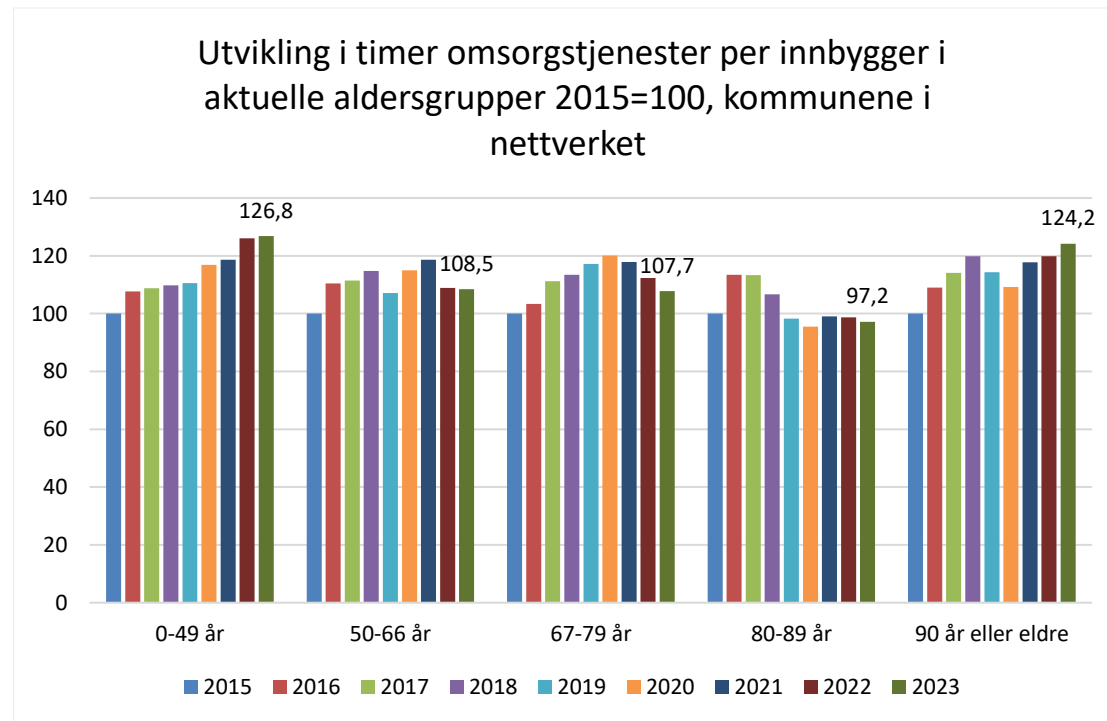

Kommunene bruker mer timer til yngre bruker – både landet og nettverkskommunene, men sterkere vekst for de eldste

Landet

Kommunene i nettverket

Hva forteller produksjonsindeksen oss

- Nivået på tjenestetilbudet/produksjonen
  - relativt til målgruppen
  - relativt til landsgjennomsnittet

Indikatorer

- Hver indikator vil måle et bestemt aspekt av tjenesteproduksjonen
- Målet er å finne indikatorer som samlet sett gir fullstendig informasjon om tjenesteproduksjonen
- Valgene av indikatorer er begrenset av tilgjengelig statistikk

Vekt i produksjonsindeksen- pleie og omsorg

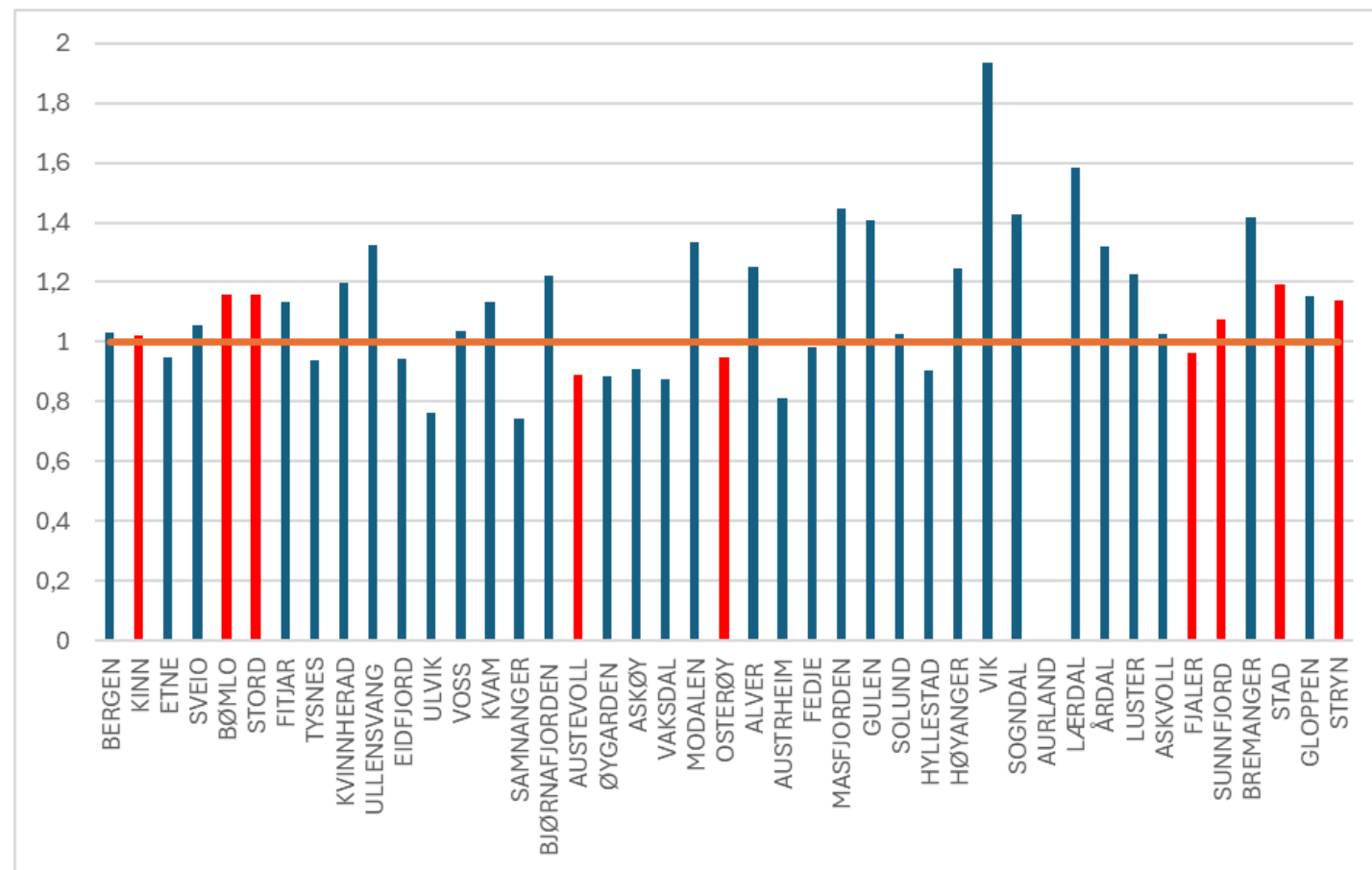
- Vekten beregnes ut fra fordelingen av brutto driftsutgifter på ulike funksjoner i Kostra
  - Fem første kriteriene- institusjon (253 og 261)
  - Tre neste - hjelp i hjemmet (254)
  - To siste – aktivisering (234)
- Tre indikatorer som utgjør 79 prosent av indeksen

Pleie og omsorg	
Vekt	2023
Tidsbegrenset opphold institusjon	0,0511
Langtidsopphold institusjon	0,2707
Legetimer institusjon	0,0201
Fysioterapitimer institusjon	0,0201
Enerom	0,0402
Praktisk bistand i hjemmet	0,2981
Helsetjenester i hjemmet	0,2222
Omsorgslønn	0,0276
Dagaktivitets tilbud	0,0367
Støttekontakt	0,0132
Samlet	1

Produksjonsindeksen for pleie og omsorg - Vestland

- 6 av kommunene i nettverket har tjenesteproduksjon innen pleie og omsorg over landsgjennomsnittet
- Stad ligger høyest med en produksjon som er 19 prosent over landsgjennomsnittet
- Austevoll ligger lavest med en produksjon som er 12 prosent under landsgjennomsnittet

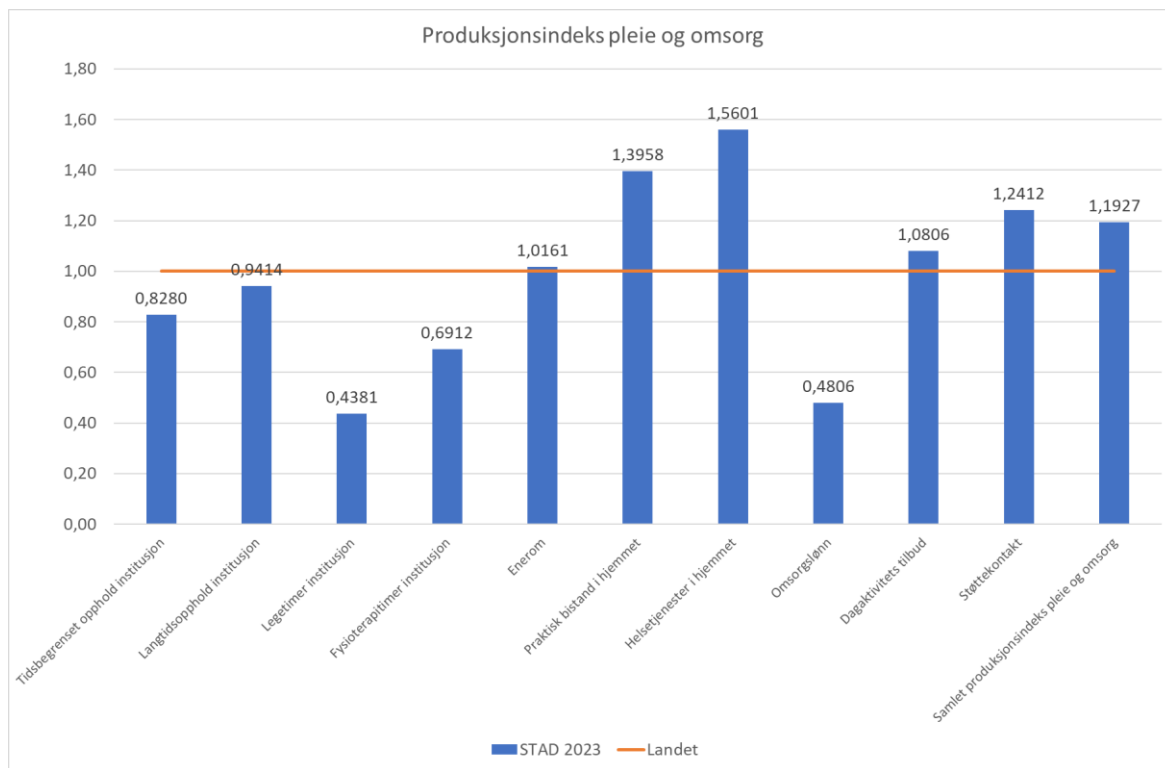
Produksjonsindeksen 2023, pleie og omsorg. Landsgjennomsnittet=1

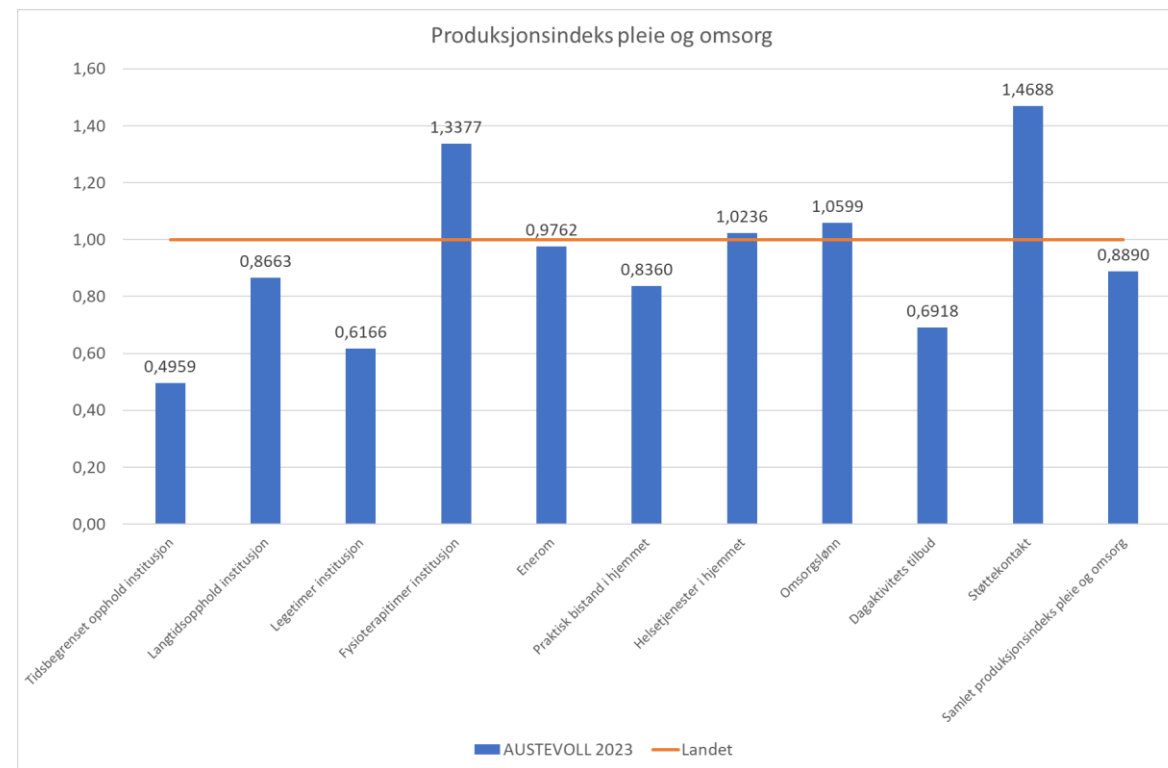
Stad har høy produksjon av tjenester i hjemmet

Produksjonen i Austevoll trekkes ned av relativt få institusjonsplasser og relativt lite praktisk bistand i hjemmet

Produksjonsindeks Stad 2023

Produksjonsindeks Austevoll 2023

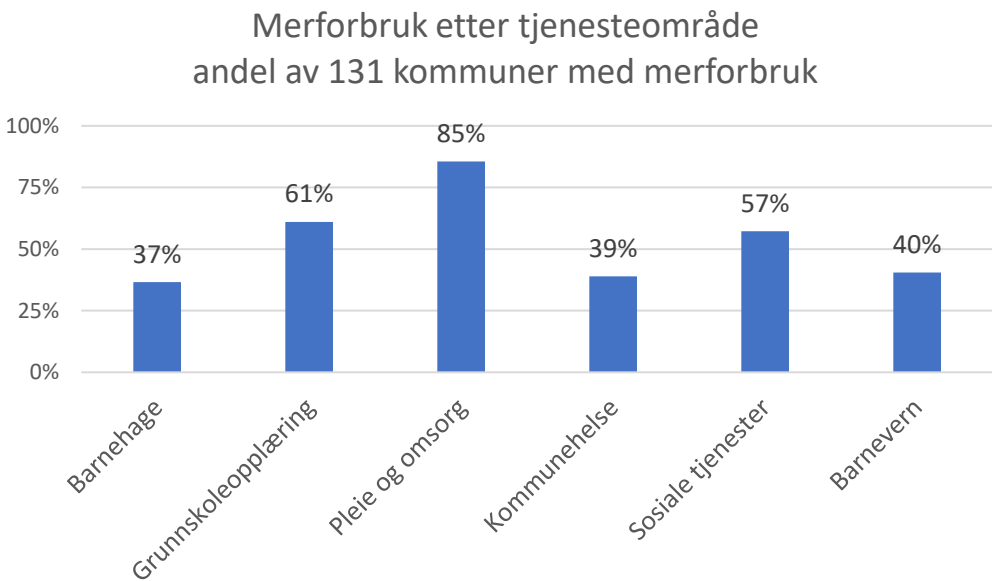
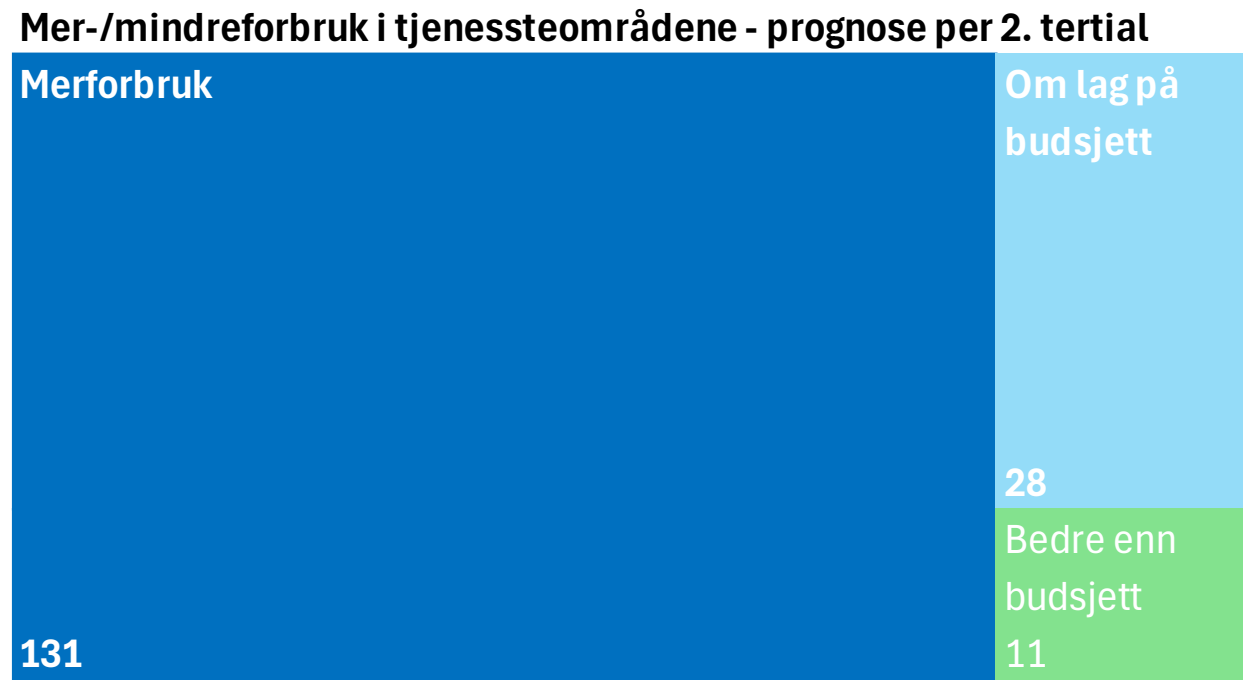

Kommuneøkonomien i 2024

2024 – KS undersøkelse etter 2. tertial – 170 kommunene som har svart på undersøkelsen (69 prosent av folketallet utenom Oslo)

Undersøkelse om forventet økonomisk status for 2024
- kommunene per 2. tertial 2024

Basert på undersøkelsen anslås det at kommunene utenom Oslo ligger an til merforbruk i tjenestene på 8 -9 mrd. kroner

Økte behov for kommunale tjenester utfordrer kommunenes tjenesteproduksjon og skaper samtidig finansielle utfordringer

Flere ressurskrevende yngre tjenestemottakere (helse og omsorg)

Flere eldre med sammensatte pleiebehov

Utskrivningsklare pasienter fra spesialhelsetjenesten

Økte utgifter sosialhjelp, både flyktninger og norske.

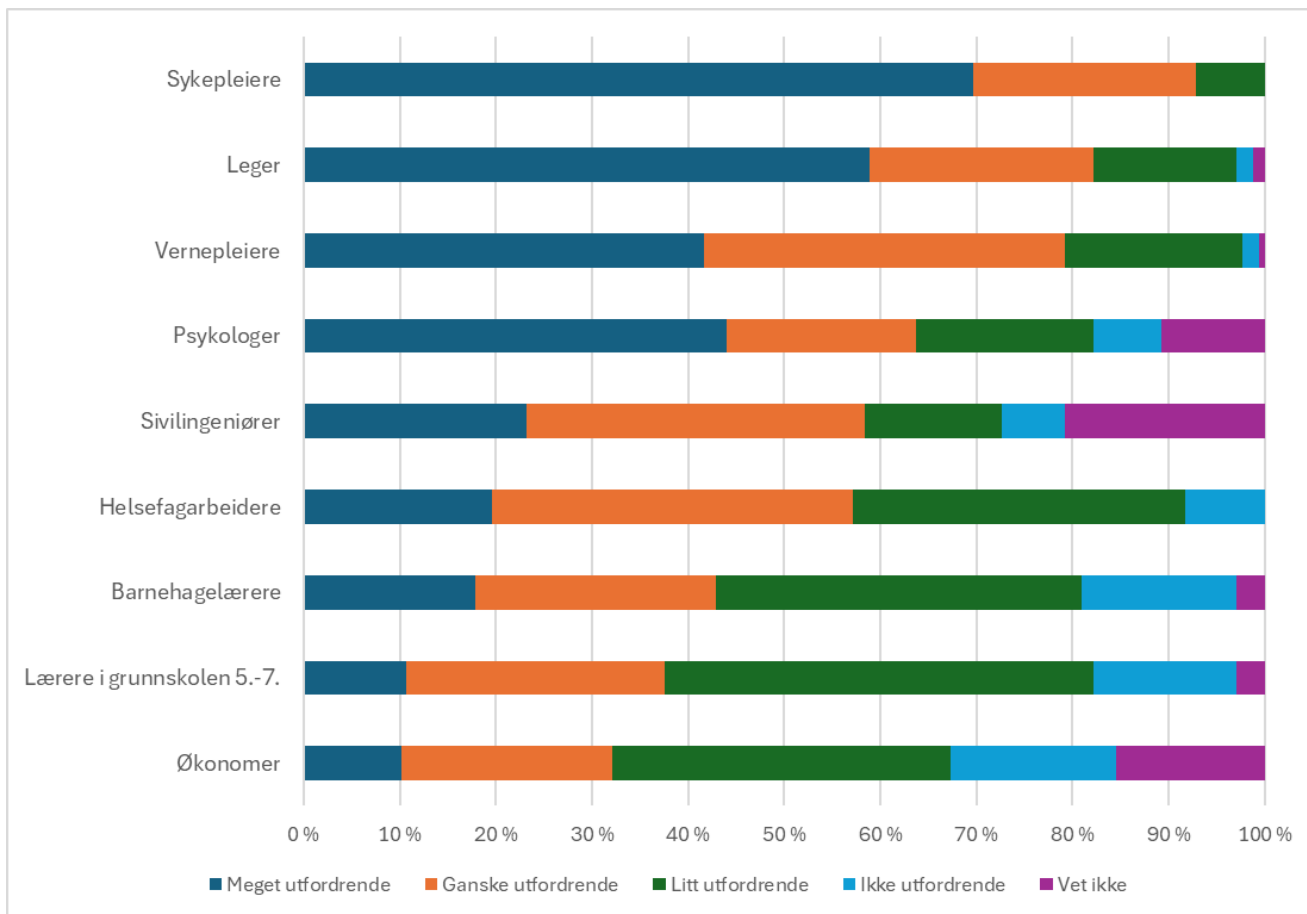
Vanskelig å rekruttere personell som medfører økte kostnader i overtid, forskjøvet vakt, kjøp fra vikarbyrå og kjøp av dyre plasser.

Økt behov for tilrettelegging i barnehagene og skolene, inkludert spesialpedagogiske tiltak og spesialundervisning

Økte behov bolig, aktivitet og tilrettelagt arbeid

Press i barnevernstjenestene

Utfordring: Mangel på kompetent arbeidskraft

KS's arbeidsgivermonitoren

Folkebladet Nyheter Sport Kultur Magasin TV Meninger Veret eAvisa Folk Stillinger Tips oss

Kommunen bruker en firedel av budsjettet til bemanningsbyrå: – En utfordrende situasjon vi står i

Utdrag fra avisen: **NYHETSSTUDIO** NYHETER SPORT KULTUR DEBATT UKEADRESSA SE

Dagens Medisin DM Debatt DM Arena DM Jobb DM +

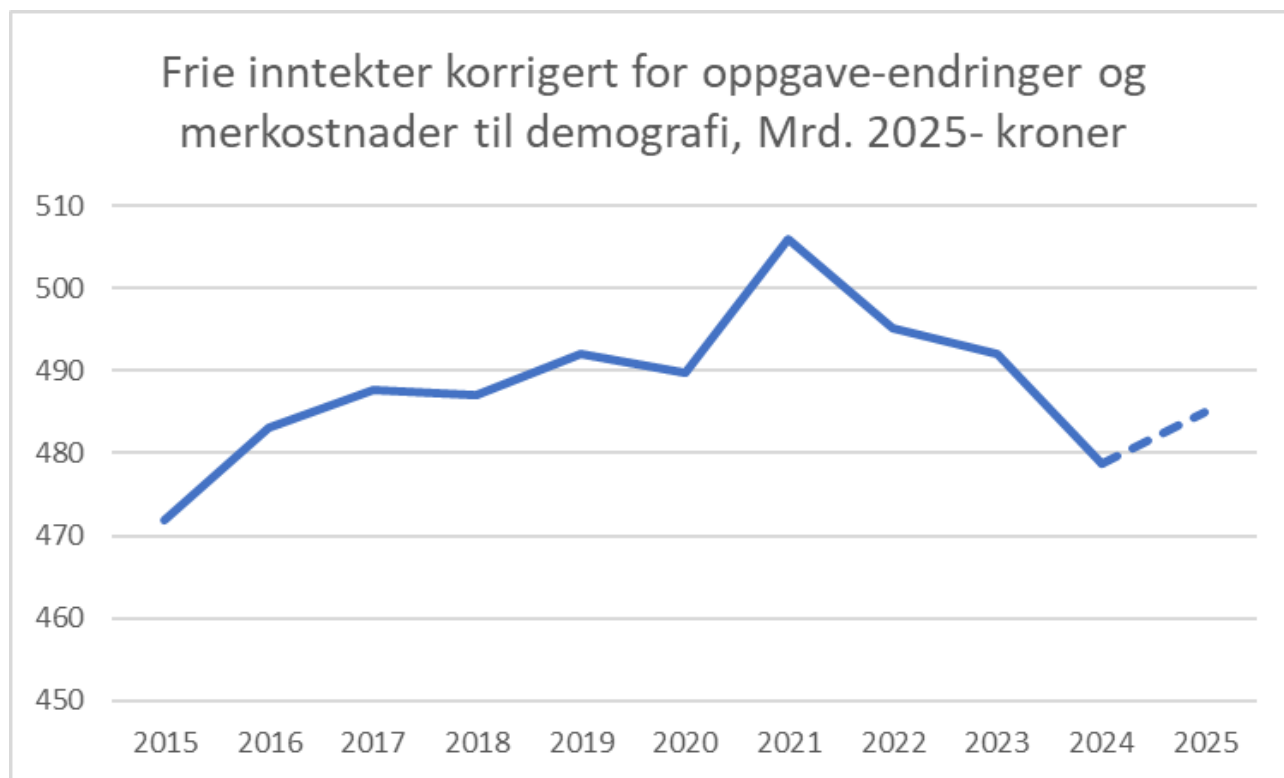
KOSTBART: Forskningsinstituttet FAFO anslår at det ble brukt 3,2 milliarder kroner på innleie av helsepersonell i 2022. Heiko Junge / NTB

Vikarbyrå-utgiftene er firedoblet på fem år i de mest folkerike kommunene

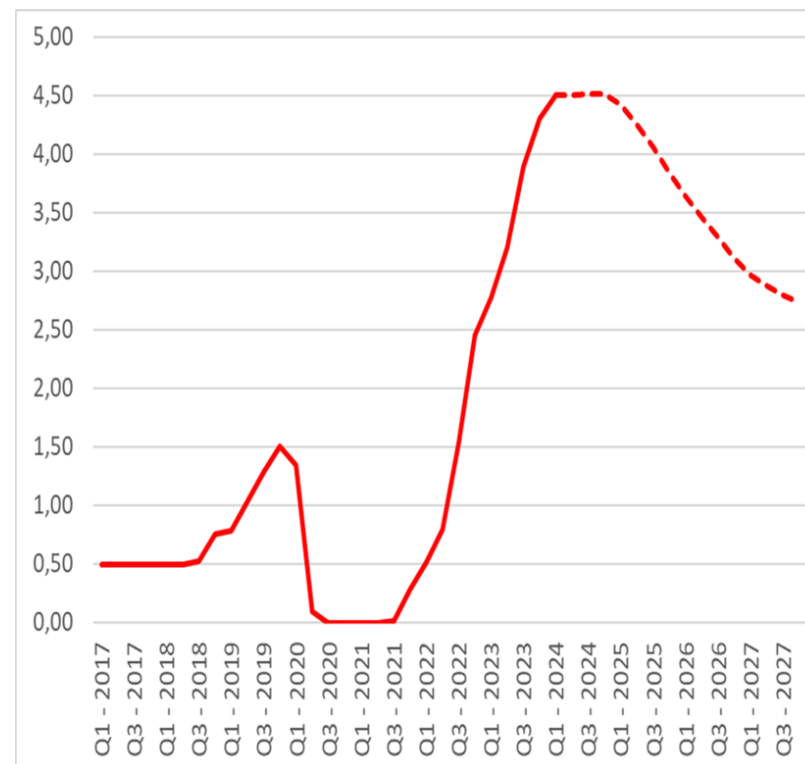
De siste seks årene har den samlede prislisten for bruk av vikarbyråer i helsetjenesten økt fra 251 millioner kroner til 1,1 milliard kroner i de elleve mest folkerike kommunene, ifølge tall VG har samlet inn.

KS

Nivået på de frie inntekter i 2024 lavere i enn 2016 (RNB 2024) og samtidig kraftig økning i rentekostnader

Norges Banks rentebane juni 2024

Stilisert: Økte rentekostnader fra 2021 til 2024 på 15 mrd. kroner

Nye anslag for 2024 i Nasjonalbudsjettet trekker i feil retning for kommuneøkonomien

Skatteanslaget nedjustert med 2,5 mrd. kroner

KS anslag tydet på at svikten ville bli større for kommuner og fylkeskommuner

Kommunal lønns- og prisvekst (deflator) oppjustert med 0,1 prosentpoeng til 4,4 prosent

Reduserer realinntektene med om lag 0,5 mrd. kroner for kommuner og fylkeskommuner både i år og neste år

Anslaget for pensjonskostnader er økt med 2,5 mrd. kroner til 4,5 mrd. kroner.

Økningen må kommuner og fylkeskommuner selv finne dekning for innenfor egne budsjetttramme

Regjeringa bidreg i ei krevjande tid for kommunane

Pressemelding | Dato: 01.11.2024

Skatteanslaget er ytterligere nedjustert

Minus 2,5 – 4,5 mrd. kroner sammenlignet med anslaget i Nasjonalbudsjettet (5-7 mrd. sammenlignet med RNB)

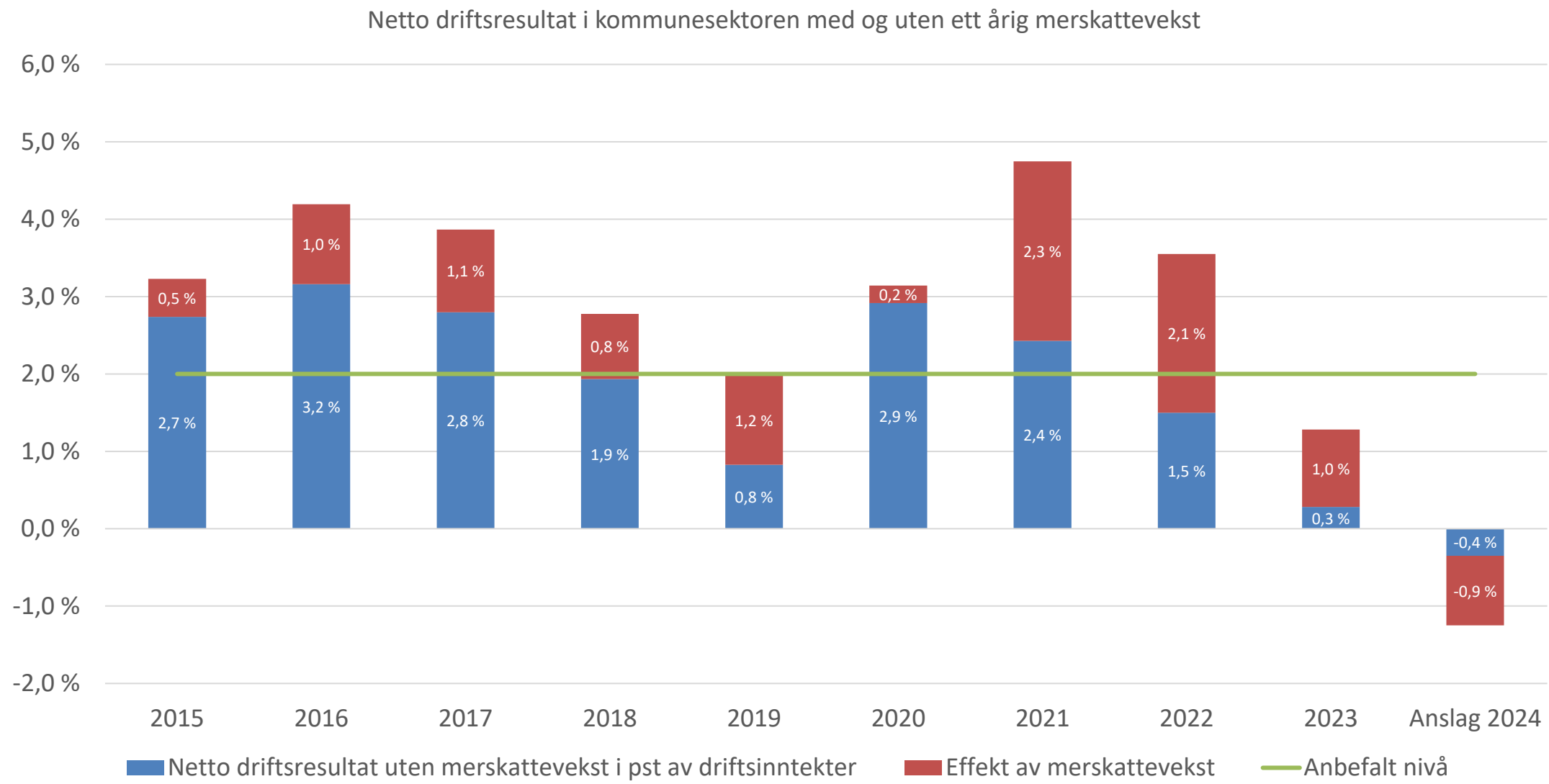
5 mrd ekstra til kommuner og fylkeskommuner i 2024 som videreføres
- 4,3 mrd til kommunene

Skatteinntektene for kommunesektoren svikter totalt med om lag 8 mrd. kr. i 2024- vel 1 mrd. kroner mer enn anslått i tilleggsproposisjonen

Prosentvis endring skatteinntekter	Endring fra nov. 2023 til nov. 2024- antall kommuner
-10 prosent eller mindre	6
-2 til -10 prosent	21
-2 til 2 prosent	75
2 til 10 prosent	208
10 prosent eller over	46

- KS anslo etter statsbudsjettet at kommunenes skatteinntekter i 2024 kunne bli 3 ½ mrd. kroner lavere enn statsbudsjettanslaget (effekt bare for 2024)
- På grunnlag av skatteinngangen per november 2024 nedjustert skatteanslaget for 2024 med 1,4 mrd. kroner i tillegg.
- Skattesvikt i 2024 for kommunene på vel 5 milliarder kroner mer enn RNB
- Oslo, Bærum, Asker, Stavanger er kommuner som har en stor svikt i skatteinntektene i 2024

På tross av økte bevilgninger tyder likevel det meste på at netto driftsresultat i 2024 blir negativt, forsterkes av midlertidig skattesvikt

Statsbudsjettet 2025 – hovedtall med tilleggsproposisjon

Realvekst i kommunesektorens frie inntekter i 2025 på 11,8 mrd. kroner

Demografikostnader på 3,7 mrd. kroner som skal dekkes av de frie inntektene.

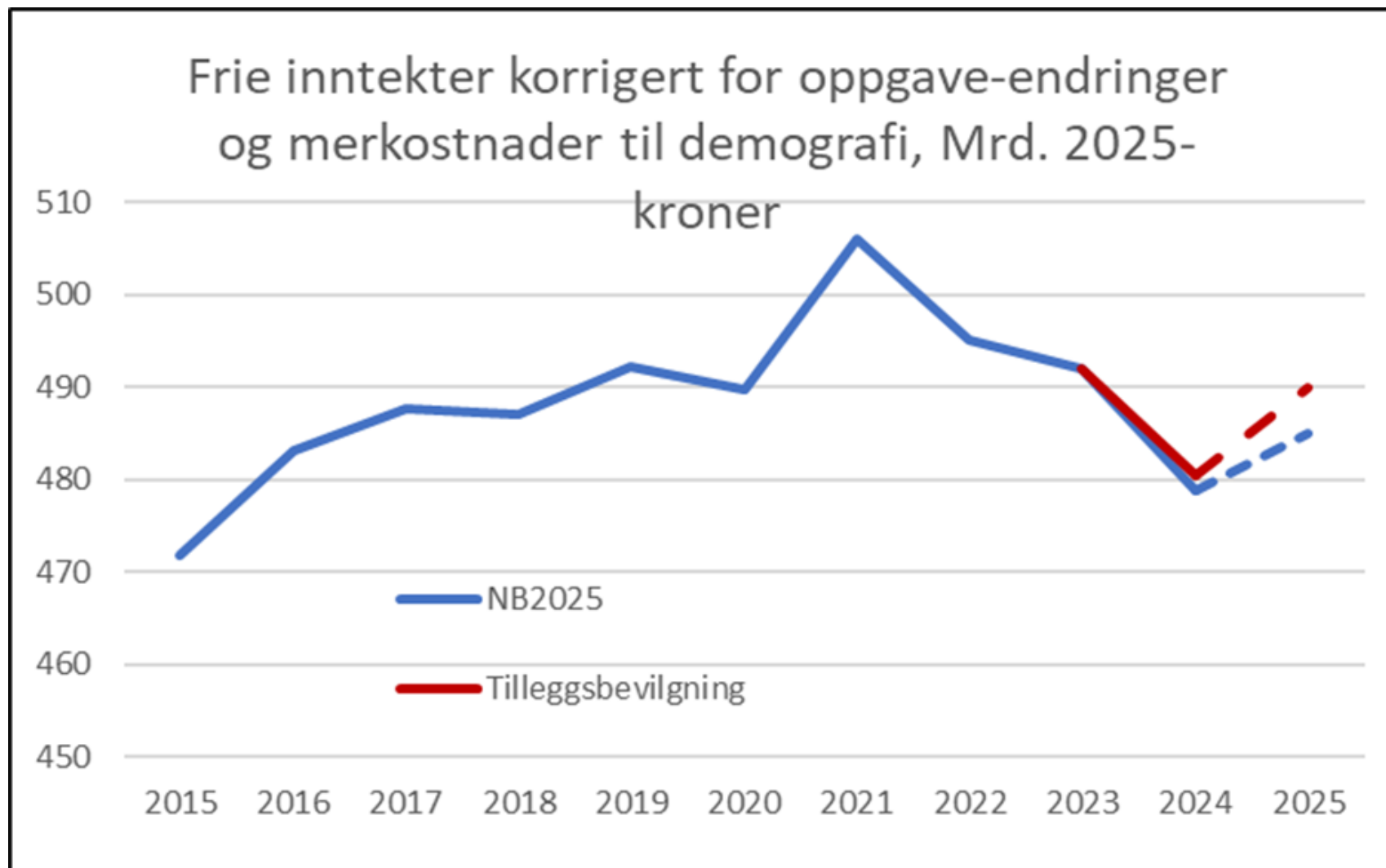
Innenfor veksten av de frie inntektene er:

- 250 mill. kroner - bemanning i barnehagene
- 150 mill. kroner – opptrappingsplan psykisk helse (ny)
- 1,7 mrd. kroner - omlegging av inntektssystemet (økning med 100 mill. kroner frå Kommuneprop.)

Pensjon 0,5 mrd. kroner lavere enn anslått lønnsvekst, det vil si en nedjustering med 0,7 mrd. kroner fra Kommuneproposisjonen.

- Skyldes høyere kostnader i 2024

Tilleggsbevilgningene bedrer situasjonen i 2025

Nytt inntektssystem

Fra 1.1.2025 innføres nytt inntektssystem for kommunene, gir betydelige omfordelinger og kanskje særlig på skatt

Det kommunale skattegrunnlaget endres

- Utbytteinntekter og netto gevinst ved salg av verdipapirer tas ut fra 2025
- Kommunenes andel av formuesskatten halveres over en to års periode
- Kommunenes andel av inntektsskatten økes tilsvarende

Økt skatteutjevning

- Symmetrisk inntektsutjevning økes fra dagens 60 prosent til 64 prosent over en 2 års periode
- Alle kommuner får skatteinntekter etter utjevning på minimum 95 prosent av landsgjennomsnittet

Ingen ny utjevning av naturressursinntekter

- Men naturressursinntekter inkluderes i inntektsgrense for Sør-Norgetilskudd og småkommunetillegg
- Naturressursinntekter inkluderes i inntektsgrunnlag ved fordeling av realvekst i 2025

Men også i rammetilskuddet oppstår det omfordelingseffekter

Regionsentertilskudd
avvikles

Veksttilskudd videreføres,
men med 1/3 sats

Storbytilskudd videreføres,
men med litt redusert sats

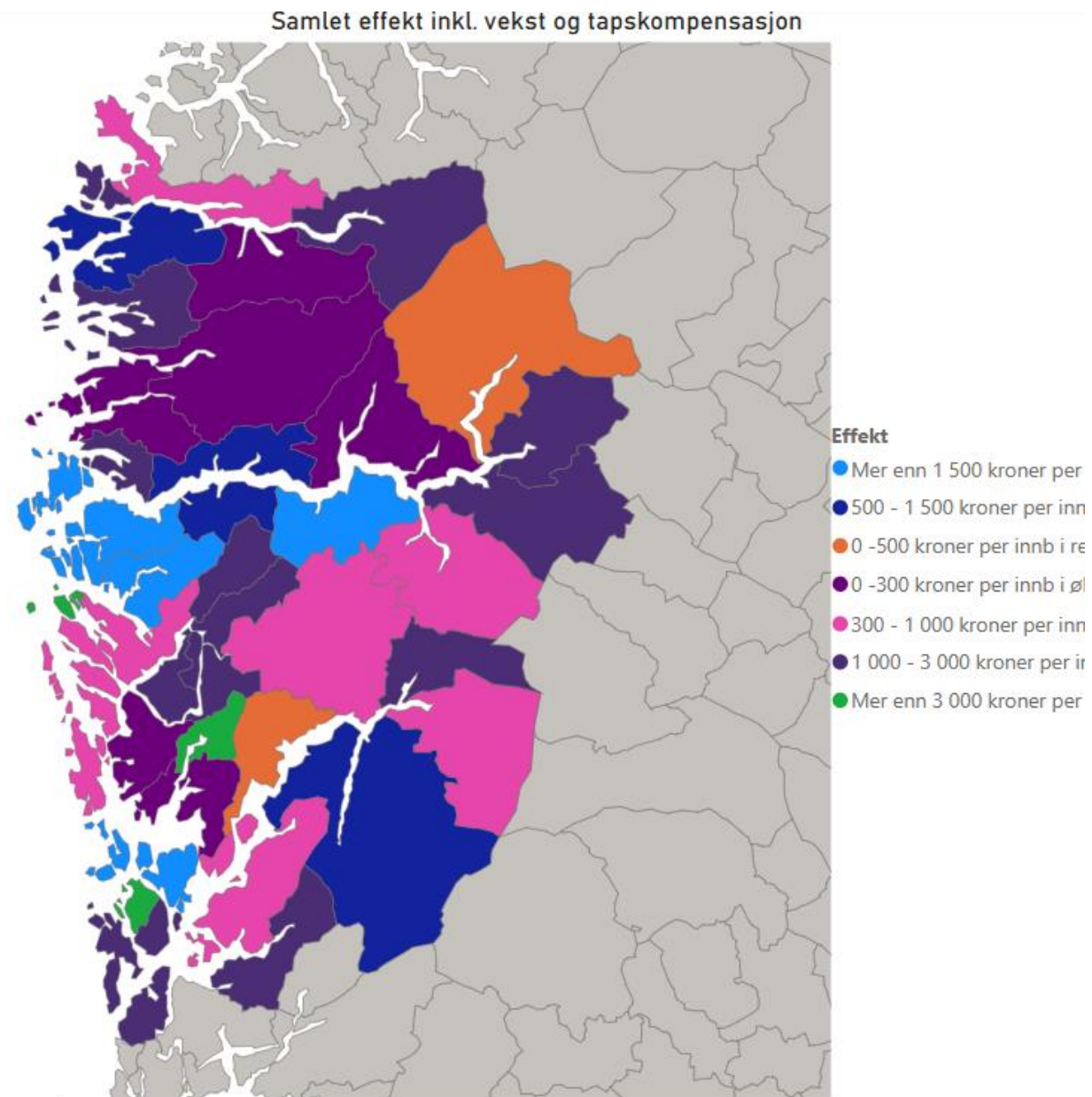

- Ny distriktsindeks
tas i bruk
(Sør-Norge og
småkommunetillegg)
- Naturressursinntekter
inkluderes ved beregning
av inntektsgrense for
hvem som ikke får
tilskudd i Sør-Norge

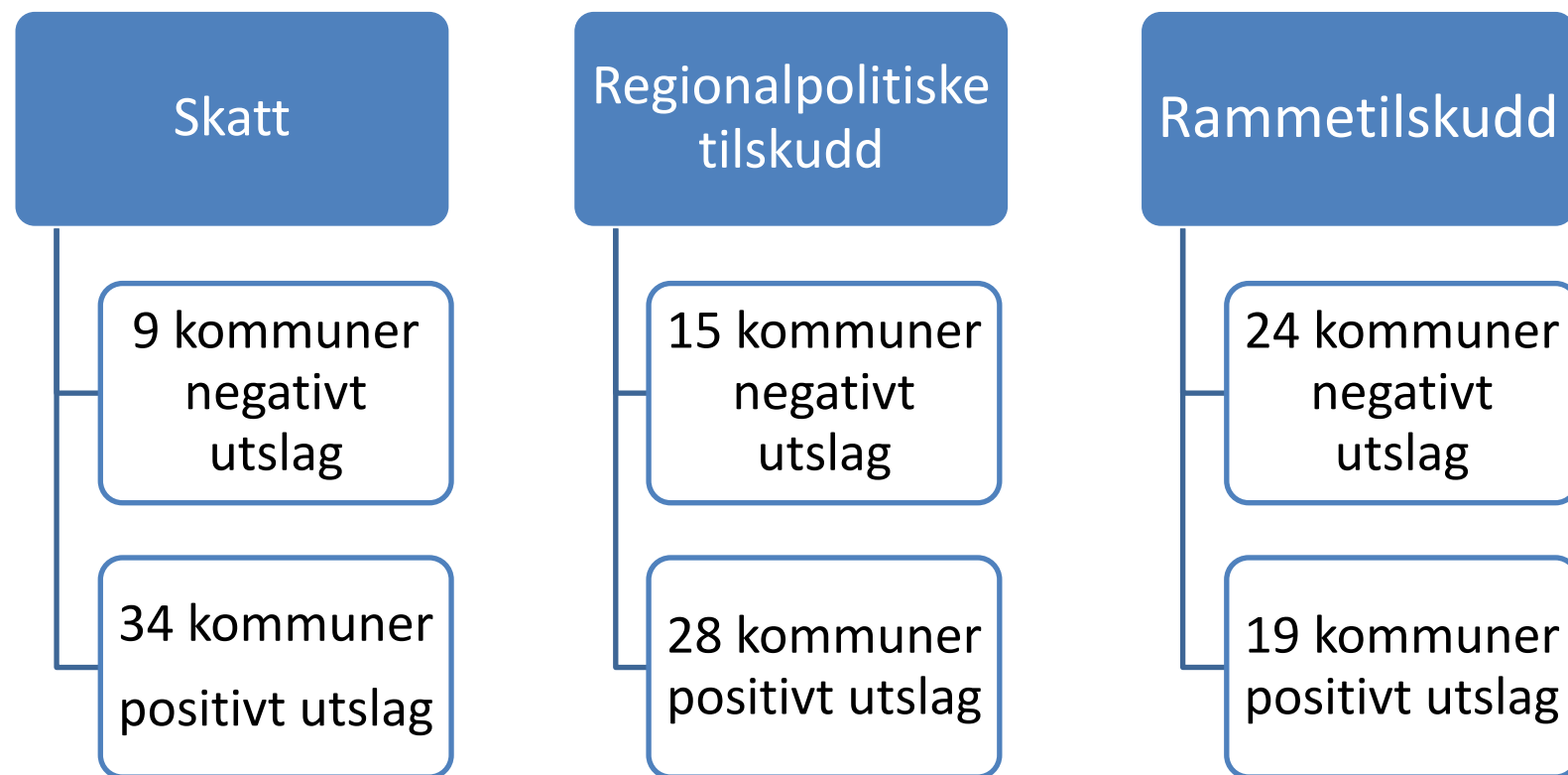

- Oppdaterte analyser gir
endringer i
utgiftsutjevningen

Stor variasjon i utslagene i Vestland

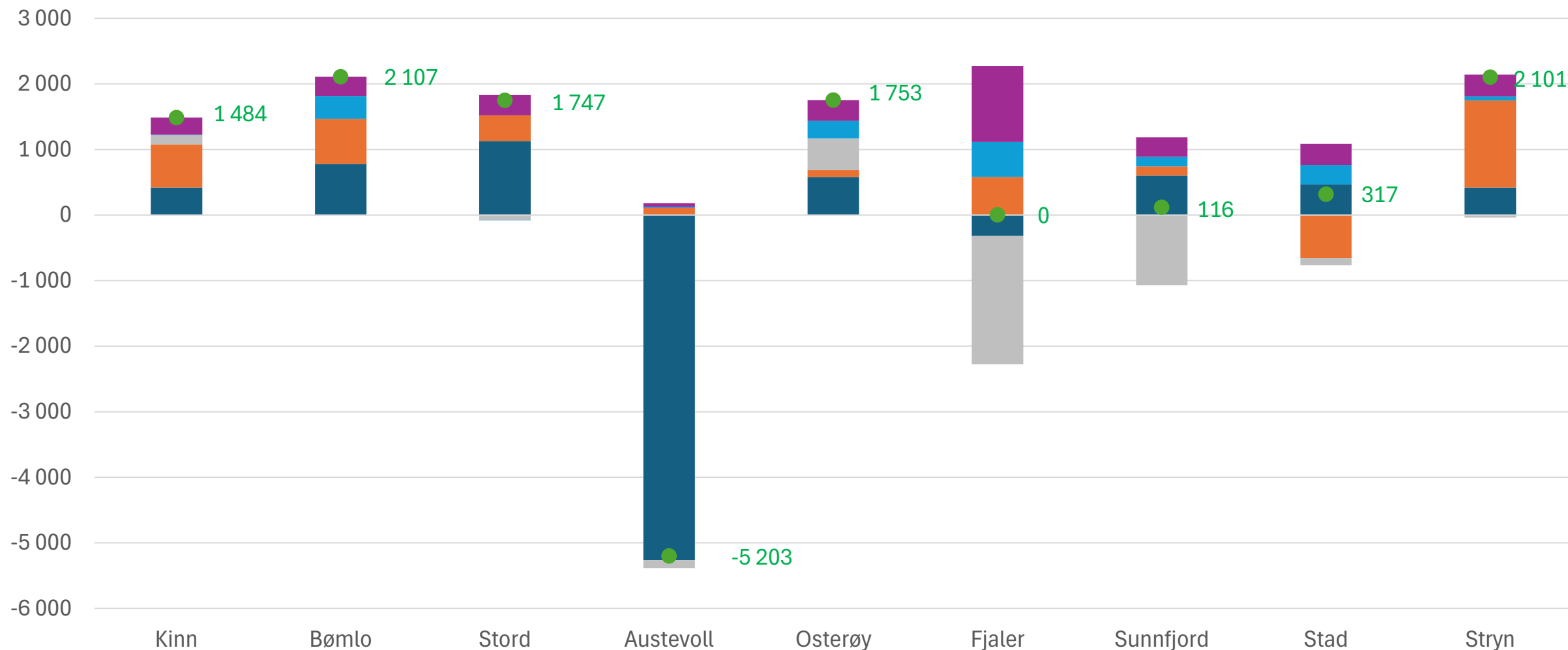
Samlet sett kommer kommunene i Vestland ut om lag som landssnittet med nytt inntektssystem

- Ingen kommuner taper på alle de tre endringselementene

Nettverkskommunene kommer svært ulikt ut av endringene i nytt inntektssystem,

Utslag nytt inntektssystem i kroner per innbygger

■ Skatt og inntektsutjevningen ■ Regionalpolitiske tilskudd ■ Kostnadsnøkkel og tabell C
■ Toppfinansierings-ordningen ■ Vekst og tapskompensasjon ● Samlet utslag

Budsjettundersøkelse 2025- Mange kommunedirektører foreslo store omstillinger og kutt i budsjettet

Innlandet Kontakt oss Mobilvideo Langlesing TV Radio Klassequizen

Flere hundre demonstrerte til ingen nytte: Bygdeskoler blir lagt ned

Et svært splittet politisk miljø i Stange kommune i Innlandet vedtok i dag å legge ned tre bygdeskoler. Men barnehagen på Espa ble reddet.

NYHETER ASKER ØKONOMI ASKER KOMMUNE KUTT

Legger frem kuttliste på 100 millioner kroner

POLITIKK LEVANGER HELSE #TA-IL

Varsler 67 millioner i minus og heftig kuttliste: – Betydelig forverret

FREDRIKSTAD BUDSJETT 2025 LOKAL POLITIKK DEBATT

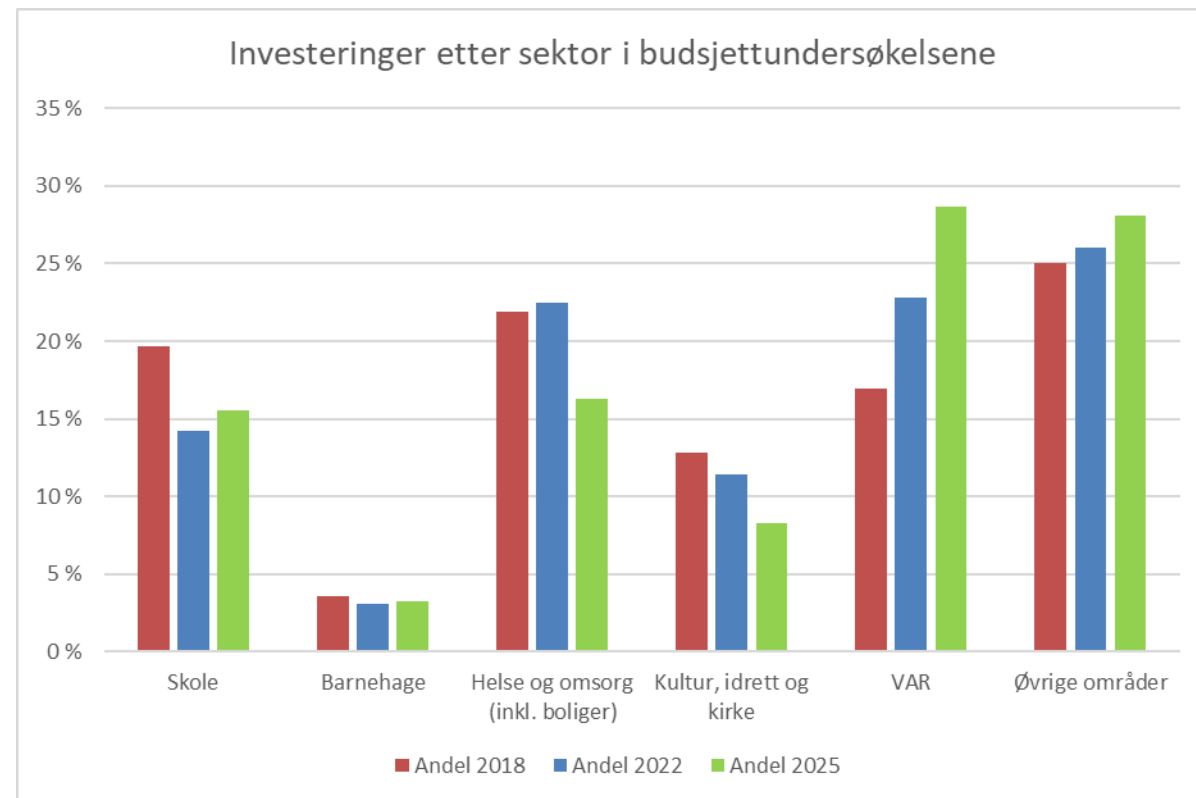
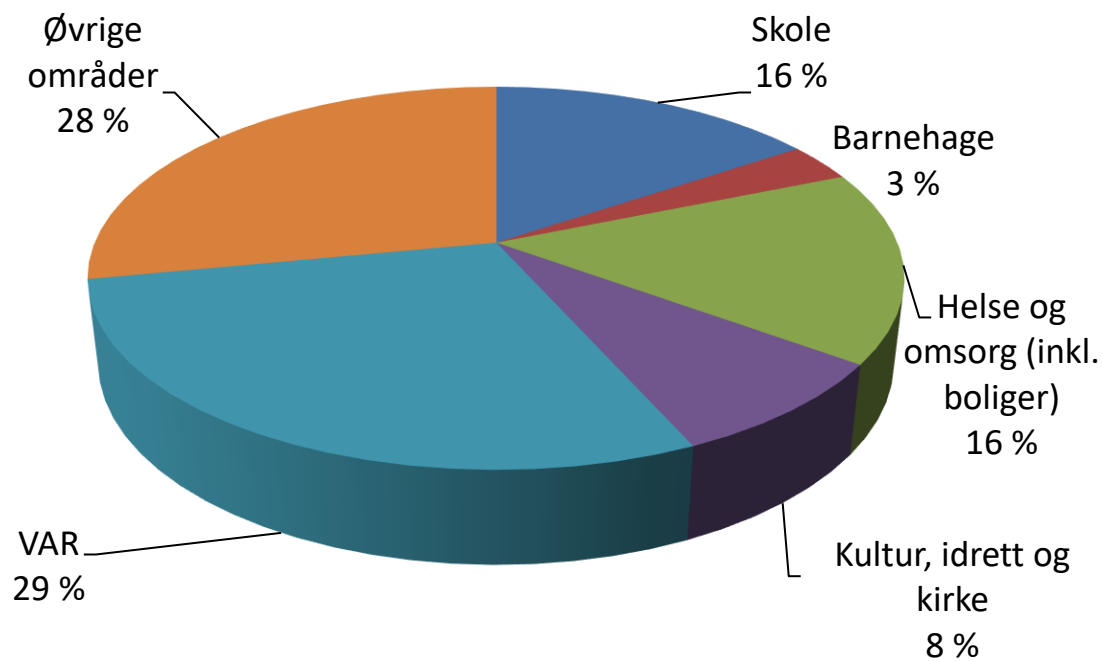
Kommunale budsjettkutt rammer barn og unge

BUDSJETT 2025 STILLINGSKUTT NYHETER STEIGEN

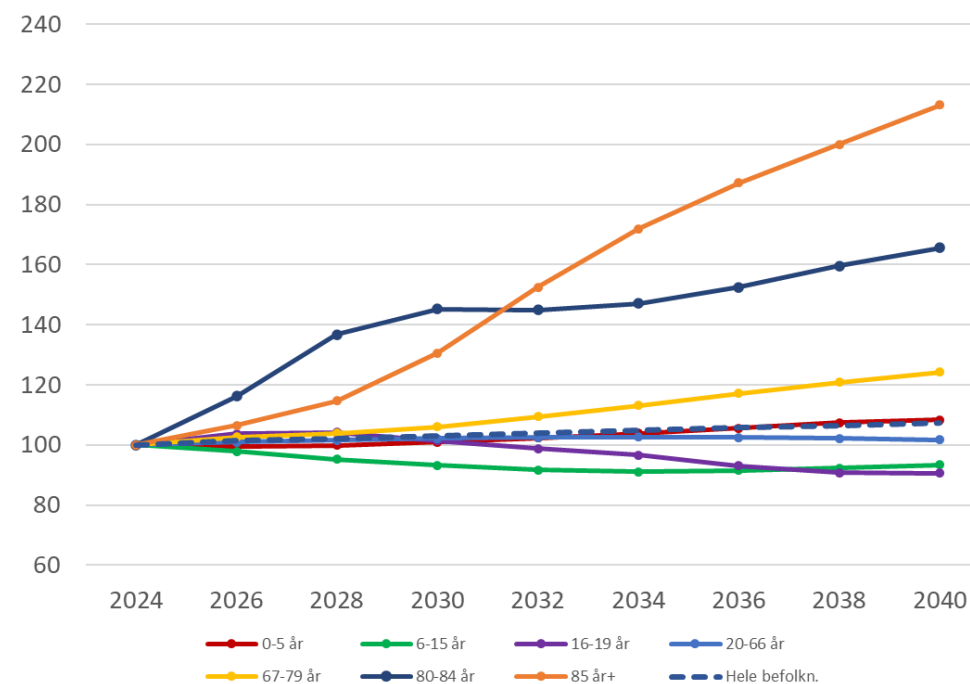
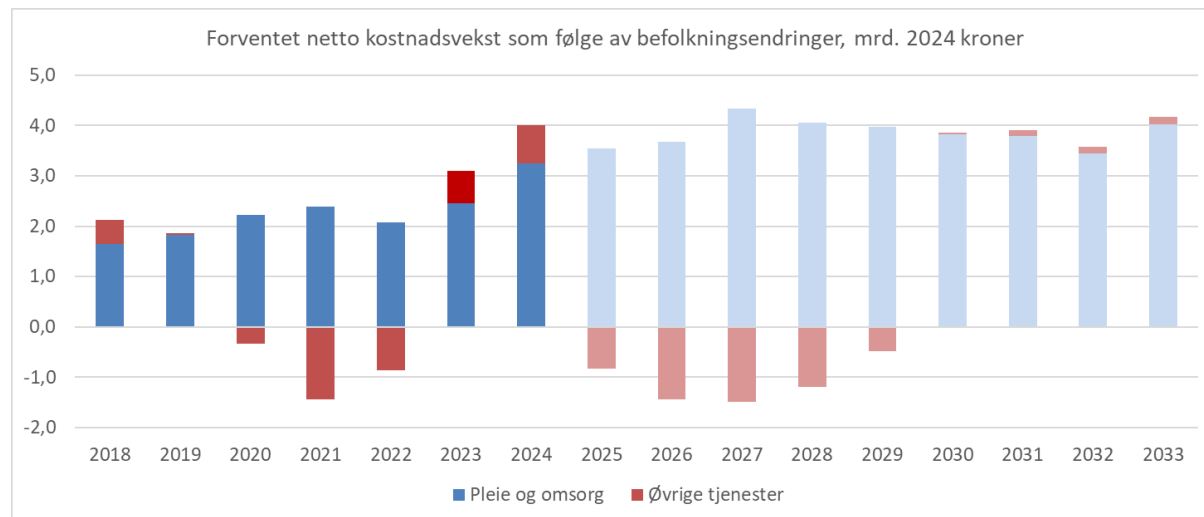
Foreslår drastiske kutt, mer enn 20 stillinger kan forsvinne

Investeringer innen selvkostområdene vann, avløp og renovasjon står for nesten 30 prosent av investeringene

INVESTERINGER 2025

Større befolkningsendringer frem mot 2030 – færre barn og flere eldre over 85+

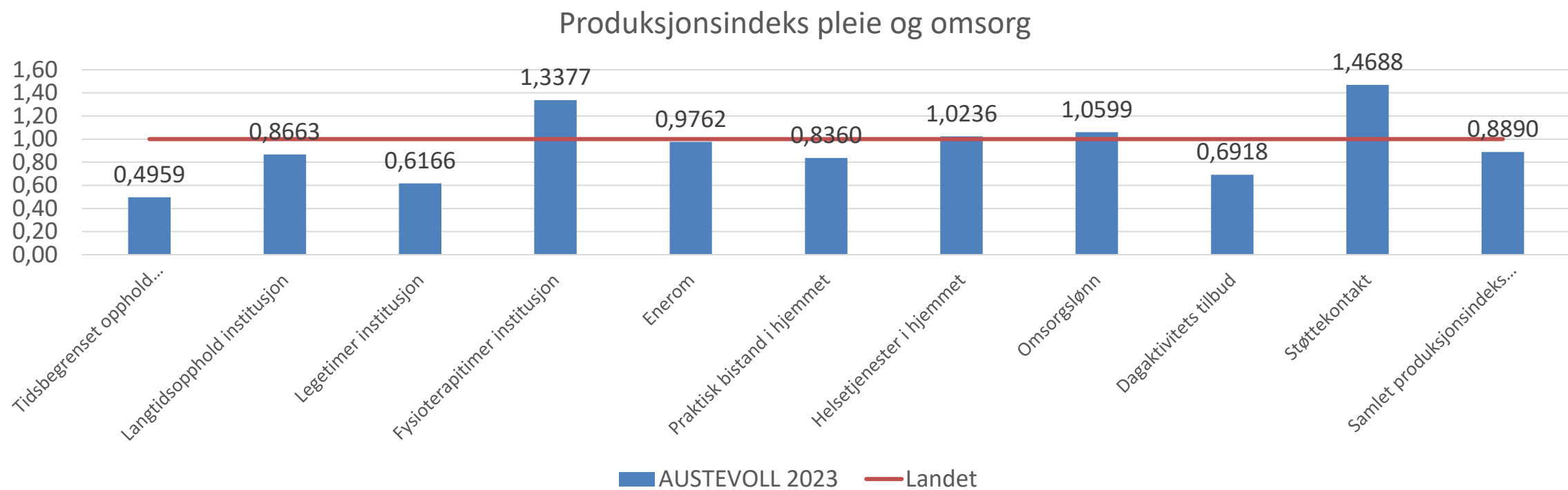
Takk for oppmerksomheten

Produksjonsindeks pleie og omsorg- alle nettverkskommunene

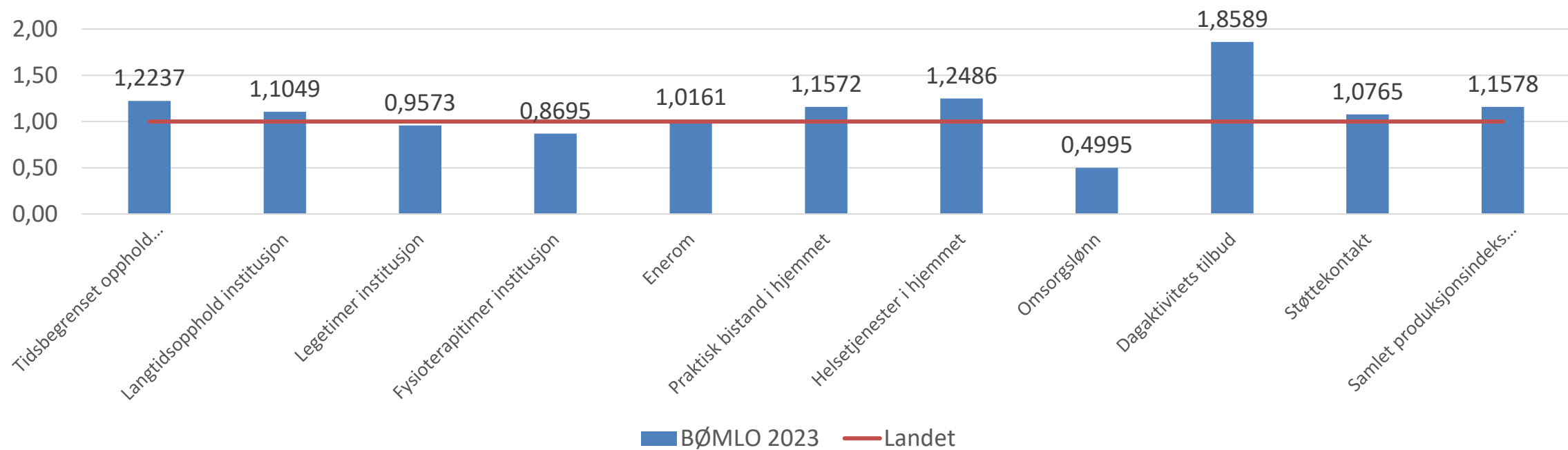

Austevoll

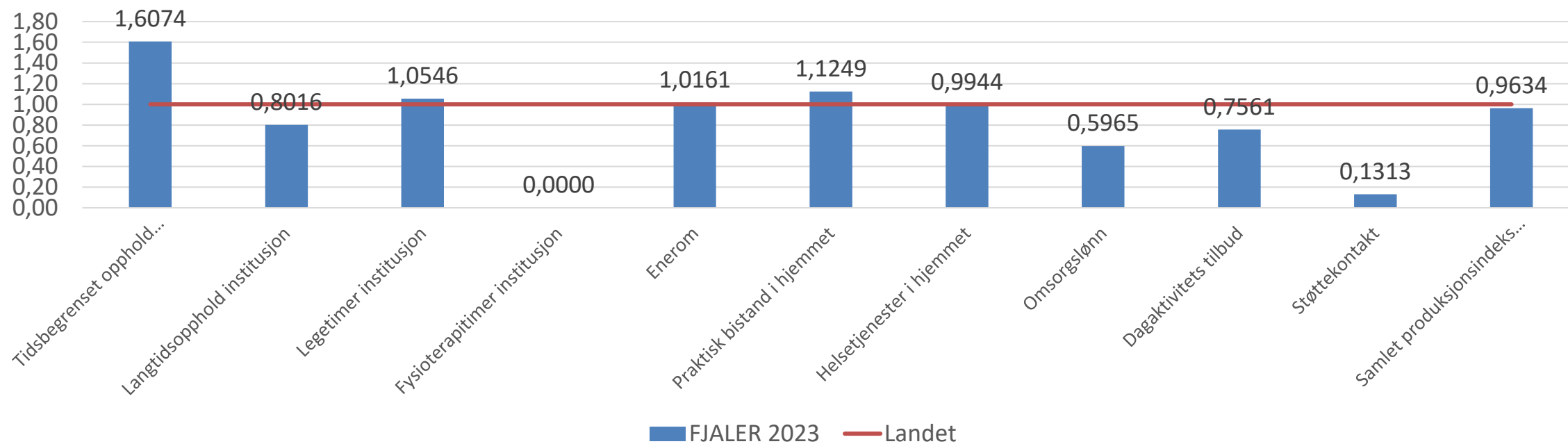
Bømlo

Produksjonsindeks pleie og omsorg

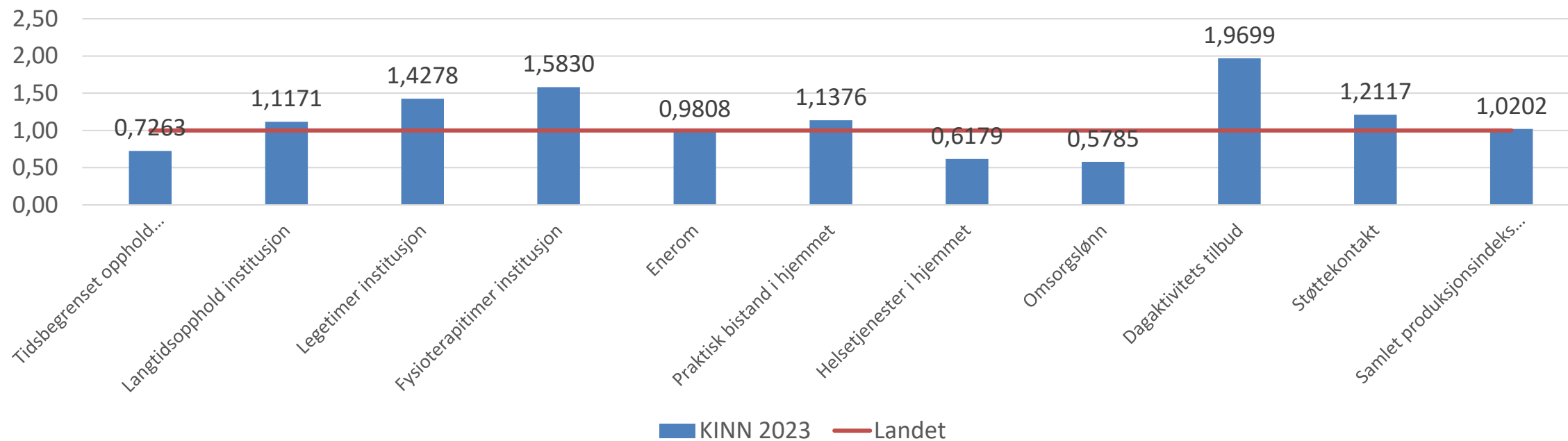
Fjaler

Produksjonsindeks pleie og omsorg

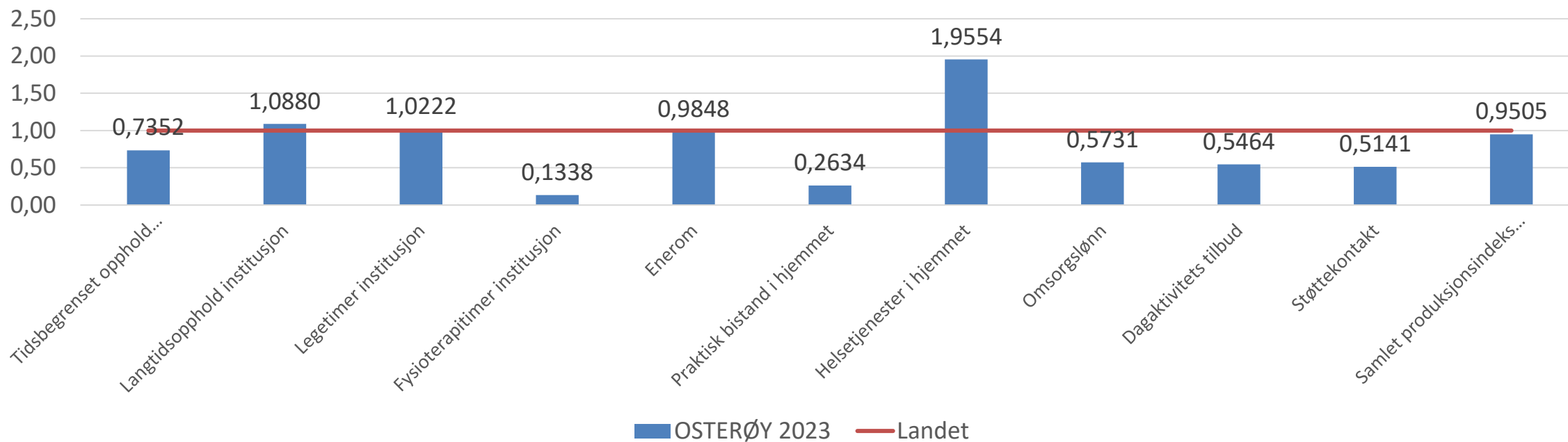
Kinn

Produksjonsindeks pleie og omsorg

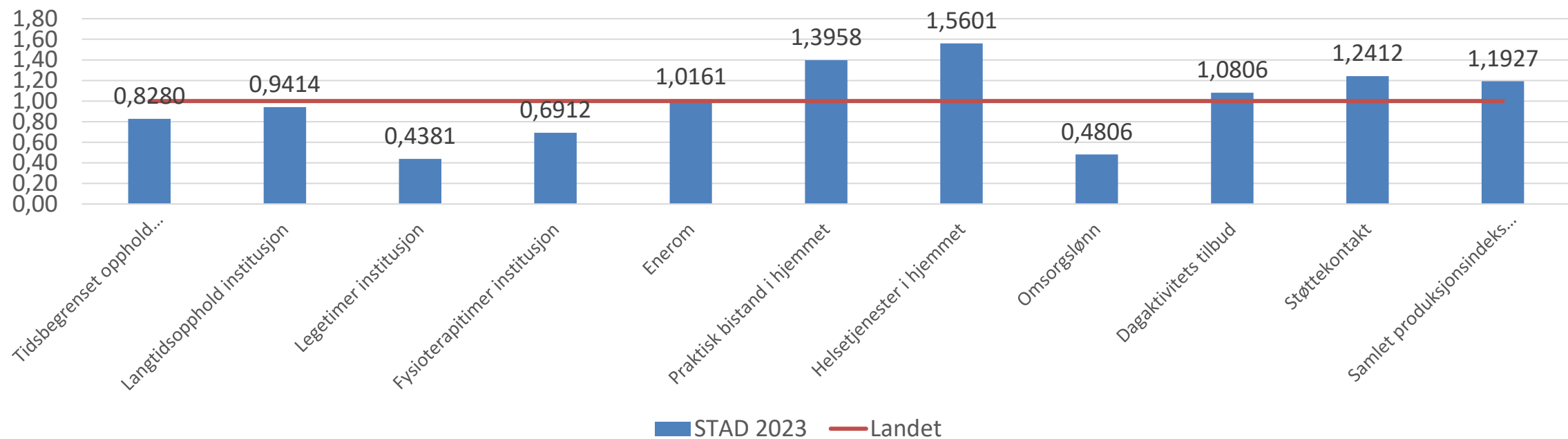
Osterøy

Produksjonsindeks pleie og omsorg

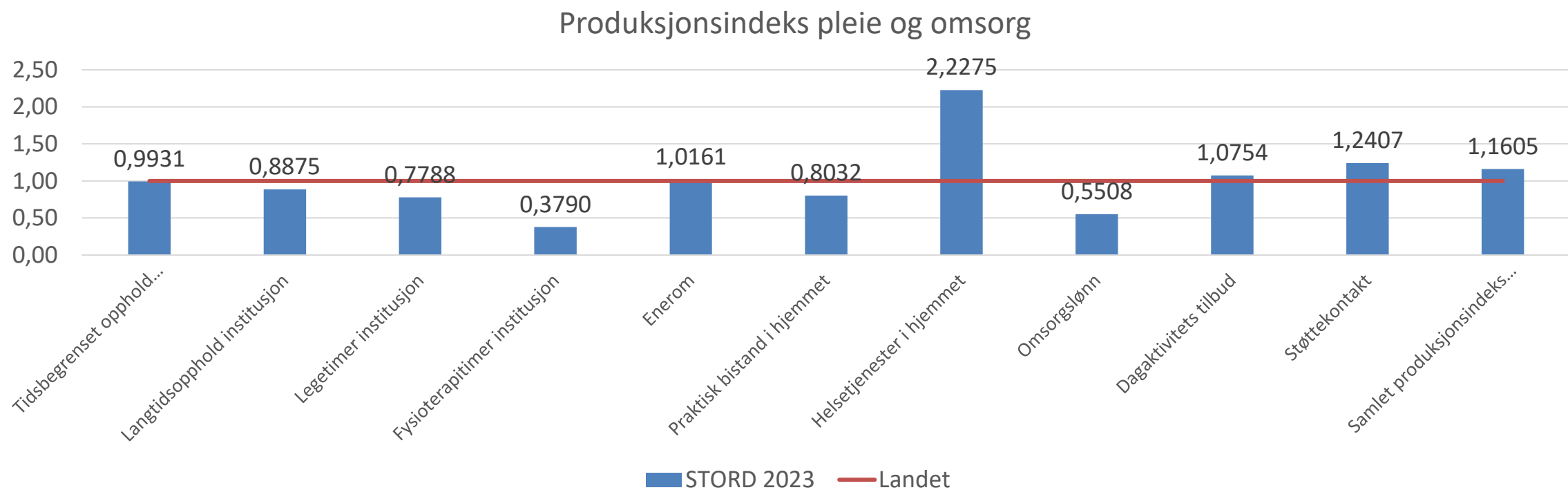

Stad

Produksjonsindeks pleie og omsorg

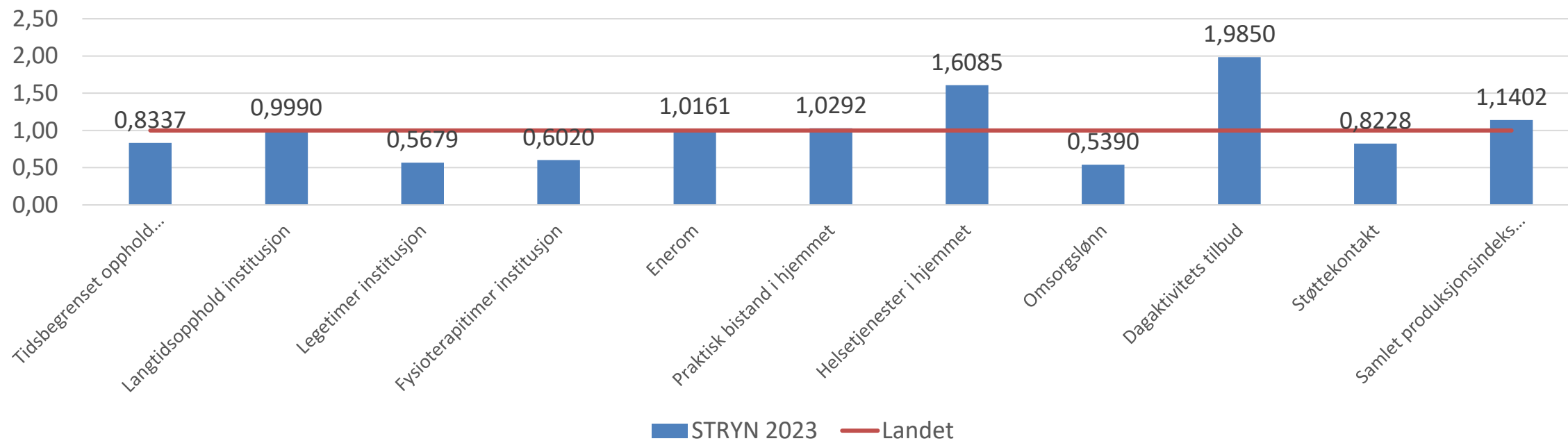

Stord

Stryn

Produksjonsindeks pleie og omsorg

Sunnfjord

Produksjonsindeks pleie og omsorg

